

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 20.

Onsdagen den 20 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Efter föredragning till en början af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af dels väckt motion om ändring af §§ 72 och 73 riksdagsordningen, dels ock motioner om ändrad lydelse af § 72 riksdagsordningen, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

§ 2.

Till behandling företogs härefter statsutskottets utlåtande n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret.

Punkterna 1– 4.

Biföllos.

Punkten 5.

Kongl. Majt hade föreslagit Riksdagen dels att medgifva sådan ändring i staten för skeppsgosseskolan, att lönen åt skolläroarne vid skolan höjdes till 1,225 kronor om året med tre ålderstillägg, hvardera å 100 kronor, att utgå efter 3, 6 och 9 års tjenstgöring, samt att i följd häraf förhöja anslaget till skoppsgosseskolan med 675 kronor eller från 8,780 kronor till 9,455 kronor, och dels att den sålunda ändrade staten jemväl finge tillämpas å nuvarande läroarne vid skolan Johan Alfred Genström, Carl Wilhelm Svensson och Ernst Gustaf Lång på det sätt, att de, jemte tillgodonjutande från 1896

*Angående
anslag till
skeppsgosse-
skolan.*

Angående
anslag till
skeppsgosse-
skolan.
(Forts.)

års början af den förhöjda lönen, måtte för ålderstilläggens bestämmande få tillgodoräkna sig den tid, de redan varit vid skolan anställda.

Under förevarande punkt hemstälde emellertid utskottet:

"a) att Riksdagen må, med uppförande i 1896 års riksstat af anslaget till skeppsgosseskolan med oförändradt belopp af 8,780 kronor, medgifva sådan ändring i staten för nämnda skola, att skolläraryne vid skolan må ega rätt till ålderstillägg med 200 kronor efter 5 års väl vitsordad tjenstgöring och med ytterligare 200 kronor efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring; samt

b) att den sålunda ändrade staten jemväl må få tillämpas å nuvarande lärarne vid skolan Johan Alfred Genström, Carl Wilhelm Svensson och Ernst Gustaf Lång, på det sätt, att de må för ålderstilläggens bestämmande få tillgodoräkna sig den tid, de redan varit vid skolan anställda."

Sedan utskottets hemställan under *mom. a)* blifvit uppläst, anförde

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Christerson: I den föreliggande punkten har, på framställning af lärarne vid skeppsgosseskolan i Karlskrona, Kongl. Maj:t begärt löneförhöjning för dem. Denna löneförhöjning är i och för sig ganska obetydlig. Det har i föreliggande betänkande blifvit redogjordt såväl för Kongl. Maj:ts förslag, hvilket är grundadt på kongl. marinförvaltningens utlåtande, som för det förslag, som stationsbefälhafvaren i Karlskrona, hvilken först lått sig ålagdt att yttra sig i denna fråga, afgifvit. Denna ifrågasatta förbättring i dessa lärares lönevilkor är af billighet och, man kan gerna säga det, af rättvisa påkallad. Nämnda lärare i skeppsgosseskolan hafva i de yttranden, som afgifvits, ansetts vara i det närmaste likställda med folkskolelärarne. Emellertid äro de för närvarande sämre aflönade än folkskolelärarne i en hel mängd af Sveriges städer, Karlskrona inberäknad, sämre än de ordinarie lärarne, som äro anställda vid amiralitetsförsamlingens folkskola derstädes. Deras löner utgöra för närvarande 1,000 kronor jemte rätt till 4 ålderstillägg, hvardera å 100 kronor. För hvarje sådant ålderstillägg fordras för närvarande en tidrymd af 5 år, och således måste dessa lärare verka såsom sådana i 20 år för att komma upp till en lön af 1,400 kronor.

Nu har Kongl. Maj:t, med fästadt afseende å de löner, som folkskolelärarne i Karlskrona uppbära, föreslagit, att lärarne vid skeppsgosseskolan skulle blifva i afseende å aflöningsförhållanden likställda med de sistnämnda, äfvensom att deras ålderstillägg skulle sänkas från fyra till tre ålderstillägg, hvardera å 100 kronor, samt föreslagit, att den tidrymd, som skulle åtgå för att komma i åtnjutande af hvarje ålderstillägg, skulle vara tre år, eller lika med hvad som är medgifvet åt en del folkskolelärare. Om man nu sammanlägger dessa förmåner, så finner man, att, enligt statsutskottets förslag, ifrågavarande lärare skulle efter tio år komma upp till en inkomst af 1,400 kronor, sålunda, att de efter fem år finge det första och efter tio år det andra

ålderstillägget. Kongl. Maj:t har föreslagit en lön af 1,225 kronor med endast tre ålderstillägg å 100 kronor och att den tidsperiod, som skulle erfordras för hvarje ålderstillägg, skulle bestämmas till tre år, och att således lärarne efter nio års tjenstgöring skulle komma upp till tredje ålderstillägget och då komma i åtnjutande af en lön af 1,525 kronor.

*Angående
anslag till
skeppsgosse-
skolan.
(Forts.)*

Jag har från en ecklesiastikdepartementets statistiska afdelning tillhörig matrikel låtit göra en tablå öfver de löner, som tillkomma folkskolelärarne i 15 olika städer. Om man då ser efter hvilken aflöning dessa åtnjuta under första året, så är det icke mer än ett enda ställe, der folkskolelärarne hafva så liten lön som 1,000 kronor, men denna lön går emellertid efter tio års tjenstgöring upp till 1,600 kronor, medelst två ålderstillägg, hvartdera å 300 kronor. Ser man nu efter hvad i dessa städer en folkskolelärare har i lön efter 5 år, så finner man, att densamma varierar emellan 1,300 och 2,200 kronor. Efter fem år hafva således de sämst aflönade folkskolelärarne i dessa städer mer än 200 kronors högre aflöning än lärarne vid skeppsgosseskolan.

Statsutskottet har såsom ett motiv för sin framställning framhållit, att i de flesta fall folkskolelärare åtnjuta en högre aflöning än dessa ifrågavarande lärare, samt att, så vidt utskottet hade sig bekant, någon svårighet ej mött att med nuvarande löneförmåner erhålla kompetenta sökande till berörda lärarebefattningar. Ja, den omständigheten, att nämnda svårighet icke förefinnes, kan ju vara ett skäl; men nog vill det synas mig, som om staten bör fästa afseende vid att lönen rättas efter det arbete, som utföres, och ej beräknas med hänsyn till att i dessa tider, då man slås om hvarje tillfälle till äfven den allra minsta arbetsförtjenst, man kan vara säker på att hafva tillgång på lärare.

Då nu utskottet egentligen icke haft något att anmärka emot att dessa lärare blefve likställda med de folkskolelärare, som finnas i Karlskrona, så må det synas billigt, att de åtminstone bli likställda med de sämst aflönade bland dessa.

Om man än må medgifva, att utskottet velat tillerkänna dem en löneförbättring genom medgifvandet att de skulle få ålderstillägg tidigare, så är i allt fall denna fördel jemförelsevis för liten i förhållande till behovet; och då härtill kommer, att, på sätt af handlingarna, som inlemnats i detta ärende, inhemtas, deras göromål komma att ökas, så ligger jemväl i denna omständighet en ytterligare anledning att höja aflöningen för deras arbete.

Under förutsättning, att alla dessa lärare skulle tjena så länge samtidigt, att de skulle komma upp till båda ålderstilläggen enligt utskottets förslag, och å andra sidan enligt Kongl. Maj:ts förslag alla samtidigt komma upp till det tredje ålderstillägget, skulle totalbeloppens skillnad endast uppgå till 500 kronor.

Jag behöfver icke här i denna kammare påpeka det ansträngande kall, som dessa lärare hafva att fylla, och icke minst i en skola sådan som skeppsgosseskolan i Karlskrona.

Då jag dertför finner flera billighetsskäl tala för bifall till den

Angående
anslag till
skeppsgosse-
skolan.
(Forts.)

af Kongl. Maj:t föreslagna förändringen, och då jag anser, att densamma skulle i en icke obetydlig mån medföra en lättnad för dessa lärare, enär de genast skulle erhålla förbättrade vilkor, om än de skulle, på sätt jag med exempel ur ofvannämnda handling ådagalagt, komma att i afseende å aflöningsförhållanden stå lägre än folkskolelärarne i åberopade 15 städer — med undantag för de 5 första åren, då det finnes 2 städer, i hvilka folkskolelärarne äro sämre lottade än de ifrågavarande — hemställer jag, om ej kammaren skulle finna lämpligt och billigt att bifalla den framställning, som Kongl. Maj:t i detta afseende gjort.

Herr Svensson från Karlskrona: Jag är statsutskottet mycken tack skyldig för det lilla tillmötesgående, som det ändå gjort mot dessa skollärare, då det föreslagit, att de "må ega rätt till ålderstillägg med 200 kronor efter 5 års väl vitsordad tjenstgöring och med ytterligare 200 kronor efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring". Det synes ju alltid såsom ett litet tillägg. Men jag skulle hafva varit statsutskottet ännu mera tacksam, om det hade tillstyrkt bifall till den kongl. propositionen. I det stora hela utgör icke hvad statsutskottet här tillstyrkt någon den ringaste löneförhöjning för dessa skollärare, hvilka, såsom här yttrats från statsrådsbanken, äro synnerligen klen aflönade, särskildt om man tager hänsyn till deras tunga och ansträngande tjenstgöring.

I den kongl. propositionen har påpekats, att dessa lärare äro likställda med amiralitetsförsamlingens skollärare, men att deras lön icke på långt när är så stor som lärarnes vid denna församlings skola. Samma förhållande eger rum beträffande Karlskrona stads församlings folkskolelärare. För dem utgår en lön af 1,225 kronor, och, såsom påpekats, hafva de 3 ålderstillägg å 100 kronor efter resp. 3, 6 och 9 års tjenstgöring. Kongl. Maj:t har nu begärt en förhöjning i det ifrågavarande anslaget med 675 kronor, men denna förhöjning reduceras i verkligheten till ett belopp af 375 kronor, eller icke mer än 125 för hvardera, ty efter 20 års tjenstgöring skall, såsom det har påpekats, deras lön utgå med 1,400 kronor. Från denna lön afgå dock pensionsafgifterna, som icke utgå från folkskolelärarnes löner. Folkskolelärarne erlägga afgifter endast till enke- och pupillkassan, men deremot inga afgifter till sin pensionering, ty dessa senare afgifter erläggas af de resp. skoldistrikten. Således äro dessa lärare vid skeppsgosseskolan ställda i ännu ogynnsammare ställning än folkskolelärarne äfven i detta afseende.

Det är, såsom det påpekats från statsrådsbanken, icke allenast inom Karlskrona, som folkskolelärarne äro bättre aflönade än skeppsgosseskolans lärare, utan detsamma är förhållandet med folkskolelärarne i flere andra af rikets städer. Med den grundlön, som är bestämd för lärarne vid skeppsgosseskolan, tror jag, att man tryggt kan påstå, att dessa lärares ställning är sämre än hvilken folkskolelärarens som helst. Ty som vi veta, är en folkskolelärarens minimilön 600 kronor, och dessutom åtnjuter han åtskilliga naturaprestationer, såsom fria husrum, fri vedbrand, kofoder och planteringsland, der sådant kan

anskaffas. Jag tror näppeligen, att i ett samhälle, sådant som Karlskrona, der prisen på lifsförnödenheter äro ganska höga, der hushyrorna stå jemförelsevis ganska högt och likaså vedprisen, de 400 kronor, hvarmed dessa lärares vid skeppsgosseskolan löner öfverstiga eu folkskolelärares minimilön, skulle räcka till dessa naturaprestationer.

Här har nämnts, att dessa lärare skulle kunna använda sin fritid att skaffa sig andra inkomster. Ja, i teorien kan det sägas, att den, som har en fritid, bör kunna använda denna att skaffa sig förbättring i sina ordinarie inkomster, men att i Karlskrona realisera detta, tror jag näppeligen skall lyckas. Vi böra tänka på, att det i Karlskrona finnes åtskilliga pensionerade underofficerare, som söka att skaffa sig den lilla förtjenst, som man kan erhålla genom skrifning, genom bokföring o. d, så att konkurrensen på detta område är synnerligen stor.

Lärarne vid skeppsgosseskolan hafva en ofantligt ansträngande tjenstgöring, då klasserna der bestå af respektive 152, 95, 99 och 52 elever. Detta är ett arbete, hvars svårighet man icke gerna kan tänka sig utan att man försökt undervisa, ett arbete, som tär på krafterna och gör lärarne i hög grad nervösa, och den aflöning, som de hafva, är, som sagdt, synnerligen liten.

Dessa mindre tjänstemän böra vi icke undertrycka, utan, så vidt det är oss möjligt, understödja dem.

Det är visserligen mycket vågadt att gent emot ett enigt statsutskott våga framställa annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan, men det oakadt skall jag likväl, herr talman, taga mig friheten att yrka bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Herr *Lilliehöök* förklarade sig instämna häruti.

Herr *Pehrson* i Törneryd: Den siste talaren framhöll, att lärarne vid skeppsgosseskolan i Karlskrona skulle med afseende på aflöningsförhållanden befinna sig i en ogynsamare ställning än hvilken annan folkskolelärare som helst. Jag kan för min del icke dela denna uppfattning, ty, som talaren sjelf nämnde, veta vi, att minimilönen för folkskolelärare är 600 kronor. Deras lön varierar något, men det är ganska sällsynt, att den kontanta lönen går till mer än 800 kronor. Det är, såsom redan från statsrådsbänken framhållits, förhållandet, att nu ifrågavarande lärare åtnjuta en lön af 1,000 kronor. Säger man, att denna lön är för liten med hänsyn till att dessa lärare äro bosatta i en stad, så låter ju detta säga sig, men man får då på samma gång icke glömma, att de äro lediga en stor del af året, och jag föreställer mig, att med god vilja och om de hafva någon duglighet, så skall det icke saknas tillfälle för dessa lärare till extra biförtjenst.

Den siste talaren nämnde också, att i det stora hela innefattade statsutskottets förslag ingen som helst förbättring i dessa lärares aflöningsvilkor. Jag vågar gent emot detta påstående säga, att utskottets förslag verkligen innehåller en löneförbättring. Som herrarne se, utgår det nuvarande ålderstillägget, som sammanlagdt utgör 400 kronor,

*Angående
anslag till
skeppsgosse-
skolan.
(Forts.)*

Angående
anslag till
skeppsgosse-
skolan.

(Forts.)

med 100 kronor för hvarje 5-årsperiod. Det fjerde och sista ålders-tillägget erhålles således först efter 20 år. Utskottet deremot föreslår, att dessa 400 kronor skola delas i 2 ålderstillägg, af hvilka det första skulle utgå med 200 kronor efter 5, det andra med 200 kronor efter 10 år. Om detta icke kan betraktas som bättre aflöningsvilkor, lemnar jag åt herrarne att afgöra.

Från statsrådsbanken yttrades, att det icke kunde anses som skäl mot den löneförhöjning, Kongl. Maj:t föreslagit, att det icke saknats kompetente sökande till de ifrågavarande lärarebefattningarne.

För min del får jag säga, att detta utgör för mig ett hufvudskäl i hvarje fall, då det är fråga om löneförhöjning åt statens tjenstemän. Är det så, att det icke saknas fullt lämpliga aspiranter till sådana tjänstebefattningar, synes mig detta vara ett väsentligt skäl att ej bifalla framställningar om löneförhöjning.

På dessa skäl, herr talman, yrkar jag bifall till statsutskottets hemställan.

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Christerson: Om jag ej missuppfattat den siste talaren, så trodde han, att dessa lärare lätt nog skulle kunna skaffa sig extra biförtjenster. Jag tror mig dock kunna säga, att sådana tillfällen äro ytterst sällsynta, om ens möjliga, då dessa lärares tid är så strängt upptagen.

Vidare tyckte jag mig höra ett par siffror, som ju skulle angifva beloppet af de löner, som folkskolelärare på landet åtnjuta. Ja, det är riktigt, deras löner äro ej så stora som här ifrågavarande lärares, men ett märka är, att på landet ha lärarne *andra* förmåner än deras kamrater i städerna. Skall man jemföra de senares löneförhållanden med samma förhållanden på landsbygden, så får jag erinra om, att folkskolelärarne på landet hafva fri bostad och vedbrand och kanske äfven andra förmåner.

Och jag tror, att, om man i penningar evalverar dessa förmåner och jemför lärares på landet lefnadskostnader med folkskolelärares i *städerna*, man skall finna, att de senare ej torde hafva någon förmånligare ställning.

Man torde deremot komma till ett rättigare resultat, om man jemför de nu ifrågavarande lärares inkomster med hvad deras kamrater i *städerna* i allmänhet hafva; äfven de i Karlskrona. Der ha folkskolelärarne i lön det första året 1,225 kronor, efter 3 års tienst 1,325 kronor, efter 6 år 1,425 kronor och efter 9 år 1,525 kronor. Dessa personer lefva ju under alldeles samma förhållanden som de nu ifrågavarande lärarne, hvarför de sistnämnda äro närmast med dem att jemföra. Dertill kommer en annan omständighet, som redan är påpekad, nemligen att, om man på det föreslagna sättet skulle öka dessa lärares löneförmåner, detta i viss mån skulle motsvaras deraf, att deras arbete i följd af den förändrade organisation, som skolan skall få, kommer att ökas i ej obetydlig grad; och det var detta, som jag framhöll såsom ett ytterligare skäl för denna förhöjning, som ingalunda synes mig vara orimlig.

Jag erkänner gerna, att det skulle vara en liten förmån för lära-

rena att få räkna två af deras ålderstillägg tidigare än hvad nu är fallet. Men frågan är, om denna fördel kan anses vara *tillräckligt* stor att motsvara deras, enligt min åsigt, ej öfverdrifna fordringar på förbättring i lönevilkoren.

*Angående
anslag till
skeppgosses-
skolan.
(Forts.)*

Herr Danielson: Jag har visserligen ej mycket att tillägga till hvad herr Pehrson i Törneryd yttrat, men kan ej underlåta att framhålla ännu ett par omständigheter, som äro af vikt.

Kongl. Maj:t har, såsom vi finna af betänkandet, föreslagit *dels* en höjning af dessa lärares löneförmåner med 225 kronor, *dels* äfven införandet af tre ålderstillägg efter respektive 3, 6 och 9 års tjenstgöring.

Jag har mig ej bekant, att Riksdagen förut i *något härmed jemförligt fall* bestämt den nödiga tjenstgöringstiden på detta sätt, utan vanligen har man satt dessa siffror till respektive 5 och 10 år. Derför ansåg utskottet äfven, att det var lämpligt att — om löneförhöjning skulle ifrågakomma — gifva denna i samma form, som Riksdagen förut plägat besluta. Och jag tror för min del, att utskottets förslag dervidlag är ganska välbetänkt.

Nu har herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet jemfört dessa lärare med skolläraryne i 15 städer, men herr statsrådet kunde äfven haft skäl att jemföra dem med folkskoleläraryne på *landsbygden*, ty dessa äro ju i tillfälle att söka de nu ifrågavarande befattningarne. Då nu deras löner på landet i bästa fall ej uppgå till mer än 1,000 kronor, men i denna skola till 1,400 kronor efter 10 års tjenstgöring, är det klart, att de genom att erhålla dessa platser komma i bättre ställning, än om de stanna kvar på landet.

Och då kan det ej vara skäl att ytterligare, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, förbättra dessa befattningars löneförmåner.

Jag tror, att man bör gå varsamt till väga i detta och liknande fall. Ty ej är det svårt att leta fram ett jemförande exempel, och det är, såsom herrarne veta, ett vanligt förhållande, att, när man vill genomdrifva en löneförhöjning, man gör jemförelser med *andra* lönestater för att visa behovet af förhöjningen, och på detta sätt lyckas man förhöja den ena lönestaten efter den andra.

Det är därför, som sagdt, skäl att vara varsam.

Vidare yttrade herr statsrådet, att dessa lärares undervisning möjligen kommer att bli mer omfattande på grund af skolans förestående omorganisation; men detta skulle ju blott komma att gälla *framtiden*, ej det närvarande, och ingen vet, huru förhållandena i framtiden kunna komma att gestalta sig.

Herr statsrådet påstod äfven, att undervisningen i denna skola är *svårare* än i andra skolor. Detta kan jag ej tro, ty förhållandet borde väl vara tvärt om, då folkskoleläraryne på landet ju ha yngre och mer okunniga elever att undervisa än dessa lärare.

Af dessa skäl tror jag, att kammaren bör bifalla utskottets förslag, helst som jag hört, att Första Kammaren redan gjort detta. Då alltså Första Kammaren bifallit det belopp, utskottet föreslagit — och denna kammare brukar ju ofta rösta för de *högre* beloppen — och sålunda fogat sig efter utskottets förslag, kan det äfven vara skäl för

oss att göra detsamma, helst dertill kommer, att vid detta utlåtande ej fins fogad en enda reservation.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad; och efter det herr talmannen till proposition upptagit hvardera af de båda olika yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Mom. b).

Bifölls jemväl.

Punkterna 6—8.

Biföllos.

Punkten 9.

*Angående
anslag till
fartygs-
materiel m. m.*

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att på extra stat bevilja ett anslag af 12,250,000 kronor, att utgå under åren 1896—1900 till *nyanskaffning af fartygsmateriel* i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det i statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 14 januari innevarande år intagna program, samt att deraf för år 1896 anvisa: till afslutande af pansarbåten "Oden" 690,000 kronor samt till anskaffning af ett rekognosceringsfartyg, tre 1:a klassens minbåtar och två 2:a klassens minbåtar 1,710,000 kronor eller tillsammans 2,400,000 kronor; men hemställde utskottet under *mom. a)* "att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen för anskaffning af ny fartygsmateriel på extra stat för år 1896 anvisar ett belopp af 1,500,000 kronor."

Efter uppläsande af denna utskottets hemställan lemnades ordet på begäran till

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Christerson, som anförde: Herr talman, mine herrar! Då det föreliggande statsutskottsbetänkandet ej är åtföljdt af någon som helst reservation, skall jag icke spilla många ord derpå eller söka framlägga några skäl för höjning af det anslagsbelopp, som utskottet föreslagit. Det hade naturligtvis varit i hög grad önskvärdt och för försvaret förmånligt, om Riksdagen kunnat bifalla Kongl. Maj:ts framställning, men af det skäl, som jag nyss nämnde, vill jag ej längre uppehålla mig vid denna sak.

Men i utskottets *motivering* finnes det ett par saker, som vid genomläsningen af betänkandet ej kunnat undgå min uppmärksamhet. Utskottet säger nemligen:

"Med hänsyn härtill och då den tryckta ställningen i landet icke heller nu synes medgifva att på en gång bevilja så betydande belopp."
"Med hänsyn härtill" etc.: detta kan ju ej vara något skäl *nu*, ty

det är ju blott en hänvisning till hvad Riksdagen förra året yttrade, men så heter det vidare: "Utskottet, som icke haft något att erinra mot de af Kongl. Maj:t föreslagna fartygstyperna, anser Riksdagens beslut böra begränsas till hvad som för ifrågavarande ändamål kan för nästa budgetsår af statsregleringsmedel anvisas." Detta får dock väl ej tagas aldeles efter bokstafven, ty nog *kan* Riksdagen anvisa ett större belopp utan att ens rubba den statsreglering, som redan är framlagd.

Angående
anslag till
fartygs-
materiel m. m.
(Forts.)

Men det egentliga och afgörande skälet — ty de nu nämnda kan jag ej anse såsom verkliga skäl — som utskottet inrymt på tre rader, lyder: "och har utskottet, hvad beträffar anslagsbeloppet för år 1896, ansett lämpligt föreslå, att detsamma bestämmes till samma summa, som för innevarande år anvisats, eller 1,500,000 kronor." Detta är ju ett skäl. Utskottet har nu en gång denna åsigt, och derom kan jag ej yttra mig, utan måste taga den för god, då ju utskottet ej antydtt något annat. Men då det skulle kunna framläggas många skäl, som borde gifvit utskottet anledning att närmare motivera detta sitt uttalande, men utskottet ej brytt sig om att göra det, vill jag icke nu framkomma med dessa skäl, derför att de blifvit framlagda för kammaren icke *en*, utan *flera* gånger och det derför vore onödigt att upprepa dem. Jag kan för öfrigt ej anföra några nya skäl. Sjelfva frågans vigt är ju dessutom så stor och omfattande, att jag är öfvertygad om att hvar och en af kammarens ledamöter, som behjertat nödvändigheten af ett godt sjöförsvär, har fullständig reda på dessa skäl.

Men då utskottet föreslår en summa af 1,500,000 kronor, tycks utskottet mer ha fäst sig vid att få en afrundad siffra än att konsekvent fasthålla, hvad Riksdagen föregående år beslutat, nemligen att begränsa anslagsbeloppen till det för hvarje budgetsår *angelägnaste*; ty hade utskottet detta gjort, skulle utskottet sjelf antydtt, hvad det ansett såsom det angelägnaste. Men, som sagdt, detta har ej skett.

Nu gör för öfrigt händelsen, att den summa, som utskottet föreslagit, ej är tillräcklig till åstadkommande af hvad utskottet dermed åsyftar, nemligen fulländandet af den fjerde pansarbåten och anskaffande af ett nytt fartyg. Ty kostnaden för det sistnämnda uppgår till mer än hvad som återstår, sedan pansarbåten blifvit färdigbyggd.

Naturligtvis är denna minskning, som utskottet föreslagit, diktad af *sparsamhet*. Jag erkänner det berättigade i att vid alla möjliga tillfällen spara, särskildt med statens medel, men då det är fråga om att skaffa materiel för sjöförsvaret, hemställer jag till herrarne, huruvida det ej mången gång är föga ledande till klok sparsamhet att *uppskjuta* en utgift, som förr eller senare blir nödvändig; ett sådant förfarande kan ofta blifva *motsatsen* till sparsamhet.

Jag vill blott nämna, att vid gjord förfrågan hos ett par verkstäder har det svarats, att, om det beställes två pansarbåtar på en gång, man kunde med säkerhet antaga, att anbudet på leverans af dessa båtar skulle blifva 50,000 kronor lägre per båt, än om endast en pansarbåt beställes. Sålunda vunne man genom beställning af två pansarbåtar på en gång en besparing af 100,000 kronor. Denna besparing kommer naturligtvis nu icke till stånd, då man endast beställer ett fartyg i

Angående
anslag till
fartygs-
materiel m. m.
(Forts.)

sänder, och då man icke vet, om och när den andra beställningen kommer till stånd. Det är alltså icke säkert, att man sparar, därför att man icke gör en utgift för ögonblicket, ty utgiften kan komma igen längre fram, och det med ränta.

Utskottet säger vidare: "i detta sammanhang har utskottet velat uttala önskvärdheten deraf, att sådan för flottans nybyggnad erforderlig pansarplåt, som kan tillverkas inom landet till lika god beskaffenhet som i utlandet, icke måtte framdeles tagas från utlandet, derest icke priset derå väsentligt understiger priset å den inhemska." Det framgår emellertid icke af betänkandet, huruvida detta uttalats såsom en allmän grundsats eller afser något föregående speciellt fall. Är det förstuumnda förhållandet, hemställer jag, huruvida utskottet haft anledning att framkomma med denna sentens, då det, såsom känt är, finnes en förordning af den 17 november 1893, angående statens upphandlings- och entreprenadväsende med mera, i hvars § 5 det heter följande: "har vid fråga om leverans anbud aflemnats såväl å inhemska som å utländska vara, skall vid pröfning af anbudet inhemska vara ega företräde, då sådan af erforderlig beskaffenhet och i rätt tid kan till antagligt pris anskaffas. Måste vid upphandling gifvas företräde åt vara, som veterligen är utländska, skall om anledningen dertill hos vederbörande myndighet göras anteckning". Afser utskottet sålunda här endast att göra ett allmänt uttalande, så synes mig detta icke behöfligt, när nämnda förordning finnes, ty det kan naturligtvis icke vara utskottets mening att säga, det Kongl. Maj:t skall tillse, att hans egna befallningar iakttagas. Det torde därför finnas någon särskild anledning till detta uttalande, men då denna anledning är mig alldeles obekant — ty jag vet icke att något dylikt inträffat — hade det varit önskvärdt, att detta påpekats, så att jag nu kunnat lemna upplysningar om förhållandet.

Jag vill, såsom sagdt, icke trötta kammaren med att nu upprepa alla de skäl, som finnas för ett snart stärkande af vårt sjöförsvar, och jag skall därför inskränka mig till att i afseende på sättet för denna anskaffning framhålla, huruledes förr i världen — det minnas nog många af denna kammares ledamöter — då Kongl. Maj:t hemställde om en viss summa för anskaffande af fartyg, många gånger denna icke beviljades, hvarvid Riksdagen sade, att den icke ville lemna penningar för detta ändamål förr än den finge en fullständig plan för anskaffningen af hvad som erfordrades. Nu har två år i rad en fullständig plan blifvit af Kongl. Maj:t framlagd, men den har icke ens pröfvats af Riksdagen, som icke ens yttrat sig derom, utan endast anvisat en mindre penningssumma. Detta gör, att man från regeringens sida sväfvat i ovisshet om, i hvilken form Riksdagen önskar att dessa anslagskräfr skola komma fram. Skall man uteslutande fästa sig vid hvad Riksdagen år 1894 sade, eller att Riksdagen vill begränsa sitt beslut till det för hvarje budgetsår angelägnaste, så är det gifvet, att *det* är det angelägnaste, som Riksdagen hvar år bestämmer. Riksdagen har emellertid icke heller denna gång sagt, hvad som är angelägnast, men det skulle för regeringen vara en god ledning, om den

finne veta, i hvilken form Riksdagen önskade, att frågan om nybyggnadsanslaget skulle framkomma.

Utgången af denna fråga är säkerligen redan gifven, och jag skall därför icke längre upptaga kammarens tid. Jag vill sluta med att anföra ett par ord, som uttalats af en man, som för icke länge sedan afled och hvars namn i denna kammare har en god klang. Han utgick från ett arbetarehem, men lyckades genom egen kraft och förmåga skapa sig en sådan ställning, att han blef ett verldsbekant snille. Jag behöfver knappast nämna hans namn, John Ericsson. Han har sagt: hafvet är Sveriges utanverk, som försynen lagt utanför dess kuster; försummas detta utanverk, då faller fästningen.

Vidare yttrade:

Herr Lilliehöök: Vid genomläsandet af statsutskottets nu föreliggande betänkande fästes uppmärksamheten vid den säregna omständigheten, att der icke förekommer någon reservation. Detta förhållande skulle i och för sig varit mycket glädjande, om den enighet, hvartill utskottets ledamöter kommit, hade innefattat ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag i nu föreliggande punkt. Men så är tyvärr icke förhållandet. utan en betydlig nedprutning har skett på detta anslag, och Kongl. Maj:ts förslag om anvisande af en större summa att utgå med ett årligt belopp under fem år har icke heller vunnit understöd af utskottet. Jag måste för min del djupt beklaga, att utskottet på grund af tvingande omständigheter nödgats göra en sådan nedprutning samt att denna skulle drabba just detta anslag, som sålunda får erlägga en dryg tribut till sparsamheten. Derigenom försvinner nemligen möjligheten att snart kunna anskaffa den materiel, som är så ytterst nödvändig för vår flotta, och derigenom stå vi fortfarande långt aflägsna ifrån det eftersträfvansvärda målet, ett *betryggande försvar*.

Under mer än tre fjerdedels sekel hafva vi njutit af fredens välsignelse, och mången kunde säkerligen deraf draga den slutsats, att vi, tillbakadragna inom egna gränser och med ingen sökande tvist, borde fortfarande få lefva oantastade. Men att trygga sig vid denna rätt och i förhoppning om dess okränkbarhet invagga sig i säkerhet, vore utan tveivel ett sjelfbedrägeri af vådligaste art. Ty ofreden kan komma, måhända desto förr ju längre den varit fjerran, och en segrande fiende lär icke mäta tyngden af de bördor, han pålägger oss, efter vår förmåga att bära dem. Jag hoppas och tror likväl, att den åsigt hos oss vunnit stadga och fasthet, att ett ordnad försvar nödvändigt kräfver en flotta, och jag tror äfven, att den åsigt börjat vinna insteg, att vi böra göra allt för att skapa ett sjöförsvar, så att vi i farans stund, komme hvad som komma vill, kunna säga, att vi gjort vår pligt.

Jag skall nu icke söka utreda omfattningen och beskaffenheten af den materiel, som vore nödig för vår flotta, men jag ber dock att i korthet få göra några erinringar beträffande den ekonomiska sidan af saken. Såsom bekant, nedsattes år 1880 en komité med uppdrag att utreda, huru Sveriges sjöförsvar borde vara anordnad. Denna komité, som bestod af framstående ledamöter från såväl denna som från Första

Angående
anslag till
fartygs-
materiel m. m.
(Forts)

Angående
anslag till
fartygs-
materiel m. m.
(Forts.)

Kammaren samt kända sakkunniga, afgaf ett förslag, som utmärkte sig för reda, sakrikhet och fullständighet i alla detaljer. Detta förslag har också blifvit följdt, i den mån omständigheterna det medgifvit, vid de förändringar i flottans organisation, som sedan kommit till stånd. Men den finansiella delen af förslaget har aldrig blifvit genomförd. Komitéen, som utgick från den åsigt, att utgifterna för flottan borde afvägas i mån af, men icke högre än folkets förmåga att bära dem, beräknade utgifterna för flottan under hvartera af åren 1884—1898. Om man hopsummerar de anslagsbelopp, som skulle hafva utgått under de senast förflutna tio åren, i fall komitéens förslag antagits, skall man finna, att denna summa öfverstiger summan af de belopp, som under dessa tio år verkligen kommit flottan till godo, med cirka 6 millioner kronor. Här af framgår, att det belopp, som enligt sakkunniges åsigt bort komma flottan till del, icke kommit den till godo samt att, om de sakkunniges förslag fått blifva gällande, flottan nu borde hafva cirka 6 millioner att fordra af staten. Det är också gifvet, att för detta belopp skulle kunna anskaffas icke obetydlig sjökrigsmateriel.

Utskottet har vidare uttalat önskvärdheten deraf "att sådan för flottans nybyggnad erforderlig pansarplåt, som kan tillverkas inom landet till lika god beskaffenhet som i utlandet, icke måtte framdeles tagas från utlandet, derest icke priset derå väsentligt understiger priset å den inhemska". Detta uttalande af utskottet till uppmuntran och förmån för svensk industri är enligt mitt förmenande synnerligen välbetänkt och glädjande. Jag tror också, att en sådan industri, som här afses, borde kunna komma till stånd i vårt land, dock endast under vissa förutsättningar. Priset på pansarplåt af erforderligt slag är mycket högt, och derfor borde en tillverkning deraf ur ekonomisk synpunkt vara synnerligen lönande. Exempelvis vill jag nämna, att pansarplåt af samma tjocklek som den i våra pansarfartyg kostar 6 å 7 gånger så mycket som prima ångpanneplåt, tillverkad här i landet. Likaledes är det material, vi hafva till vårt förfogande, af synnerligen god beskaffenhet. Men för att kunna få en tillverkning af pansarplåt, i gång, fordras dyrbara förberedande åtgärder, maskiner och verktyg, och för att någon skall våga att nedlägga kapital derpå, fordras nödvändigt, att utsigt förefinnes till att en dylik tillverkning kan få fortgå obehindradt och under en längre tid. Och då en sådan tillverkning icke gerna kan grundas på export till utlandet, utan, till en början åtminstone, flottan blir den enda afnämaren, är det tydligt, att det just beror på de anslag, som framdeles komma att beviljas till flottan, om den ifrågavarande industrien kan komma till stånd eller icke. Hade de förslag, som Kongl. Maj:ts upprepade gånger framlagt för Riksdagen, om dels ett fast nybyggnadsanslag år 1893 och dels anslag till ett visst bestämdt belopp att årligen utgå under fem års tid, hvilket föreslogs i fjor, likasom äfven i år, vunnit Riksdagens bifall, anser jag det vara alldeles själfklart, att en sådan tillverkning skulle kunna påbörjas i vårt land. Fördelen i andra afseenden af ett anslag, som utginge under en följd af år med visst bestämdt belopp, är påtaglig och har blifvit framhållen dels i Kongl. Maj:ts proposition, dels i komitébetänkanden och dels äfven i denna kammare.

Herr talman! Då jag finner, att utskottet varit enigt i sitt uttalande och att således föga utsigt förefinnes att, äfven om man yrkar derpå, få detta anslag förhöjdt, skall jag icke göra något yrkande.

Angående anslag till fartygs-materiel m. m. (Forts.)

Herr Svensson från Karlskrona: Jag skall icke heller våga att framställa något yrkande om högre anslag, anseende utgången fullkomligt gifven. Jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, att jag i allo instämmer i den föregående talarens yttrande

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets ifrågavarande hemställan.

Mom. b.)

Bifölls.

Mom. c.)

Lades till handlingarna.

Punkterna 10—15.

Biföllos.

§ 3.

Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 21, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition angående Vermlands och Gotlands läns skiljande från Svea hofrätts och förläggande under Göta hofrätts domvärjo, dels i sammanhang dermed väckta motioner.

Angående Vermlands och Gotlands läns skiljande från Svea hofrätts och förläggande under Göta hofrätts domvärjo m. m.

Uti till Riksdagen aflåten proposition hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagan att

dels besluta, att Vermlands och Gotlands län skola vid 1896 års början skiljas från Svea hofrätts och förläggas under Göta hofrätts domvärjo;

dels antaga ett den kongl. propositionen bilagdt förslag till lag angående ändrad lydelse af 25 kap. 9 § rättegångsbalken;

dels och godkänna åtskilliga af Kongl. Maj:t i sammanhang härmed föreslagna öfvergångsstadganden.

I sammanhang med ifrågavarande proposition, hvilken af båda kamrarne hänvisats till lagutskottet, hade utskottet till behandling förehaft tre särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner, nemligen: af herrar *A. Bokström*, *Per Larsson* i Fole och *L. Norrby*, n:o 138, af herr *Berglöf*, n:o 79, samt af herr *Eklundh* från Lund, n:o 148; i hvilka motioner föreslagits:

i motionen n:o 138:

att Riksdagen måtte

dels besluta, att Vermlands och Örebro län skola vid 1896 års

Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofvrätts
och förläggan-
de under
Göta hofvrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)

början skiljas från Svea hofvrätts och förläggas under Göta hofvrätts domvärjo;

dels antaga ett af motionärerna formuleradt förslag till lag angående ändrad lydelse af ofvan omförmälda lagrum;

i motionen n:o 79:

”att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t ville ej mindre utreda frågan om förläggande af Skåne och Blekinge under Göta Hofvrätt samt förflyttning af hofvrättens i Kristianstad två divisioner med en till vardera af Svea och Göta hofvrätter än äfven till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning“;

samt i motionen n:o 143:

det Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta verkställa fullständig utredning om lämpligheten af ej mindre provinsen Hallands skiljande från Göta hofvrätts domvärjo och förläggande under hofvrätten för Skåne och Blekinge än äfven sistnämnda hofvrätts förflyttning till Lund.

I föreliggande utlåtande hemstälde emellertid utskottet:

1:o) att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas;

2:o) att deu af herr Bokström med flere väckta motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

3:o) att herr Berglöfs motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

4:o) att herr Eklunds motion icke heller må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.“

Efter uppläsande till en början af *punkten 1* anförde:

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Herr greve och talman, mine herrar! Det torde vara för de flesta i denna kammare bekant, att Svea hofvrätt under en längre tid — jag tror ungefärligen ett och ett halft decennium — har arbetat under trycket af en ganska svår balans utaf oafgjorda mål, hvilken balans förorsakats af det år från år ökade antalet till hofvrätten inkomna mål. På 1880-talet arbetade inom hofvrätten en tillfällig sjuende division för att afarbeta denna balans; och denna sjuende division blef vid 1890 års riksdag förvandlad till ordinarie. Samtidigt beviljade Riksdagen medel till en tillfällig sjunde division, och denna har biträdt hofvrätten intill den 1 september sistlidet år. Oaktadt dessa extra ordinarie åtgärder, har antalet balanserade mål dock icke kunnat nedbringas till lägre siffra än 1027. År 1884 funnos 1018 balanserade mål. Sedan steg balansen år för år. Vid början af 1890 utgjorde den 2183.

Det var då den ordinarie sjuende divisionen tillsattes, och medel beviljades till en tillfällig sjunde. Sedermera har balansen så småningom nedarbetats, så att den efter första året utgjorde 1978 mål, året derpå 1605, tredje året 1344. Resultatet vid innevarande års början var, att då funnos 1027 balanserade mål, hvilken balans vållar långt uppskof med målens afgörande.

Under loppet af senare hälften af sistlidet år inhemtade jag af

rättsstatistiken, att ett motsatt förhållande var rådande i Göta hofrätt. Der hade målens antal under flera på hvarandra följande år minskats, och antalet inkommande mål syntes hafva gått ned så långt, att jag ansåg den hofrättens ledamöter icke hafva fullt tillräckliga göromål; och då uppstod hos mig tanken på att afhjelpa dessa missförhållanden. Sedan erforderliga uppgifter från hofrätterna infordrats (för dem redogöres i den kongl. propositionen i de tabeller som der förefinnas), uppsattes inom justitiedepartementet förslag, gående ut på att genom Vermlands och Gotlands öfverflyttande från Svea hofrätts till Göta hofrätts domvärjo åstadkomma utjemning af arbetsbördan dessa hofrätter emellan. Öfver förslaget hördes de båda hofrätterna och högsta domstolen, äfvensom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de län, som skulle öfverflyttas. Kongl. Maj:ts befallningshafvande hafva anmält, att de ansåge den ifrågasatta åtgärden ofördelaktig för länens invånare. De förmenade, att båda dessa län hade sina hufvudsakliga affärer på Stockholm och att det vore för dem förmånligare att kunna ombestyras sina juridiska uppdrag i hofrätten på det ställe, der de hade sina affärer. Både den hofrätt, som ifrågasatts skola aflemna en del af sin juridiktion, och den, som skulle mottaga vidare göromål, likasom högsta domstolen lemuade förslaget utan anmärkning.

Den proposition, som Kongl. Maj:t aflätit till Riksdagen om antagande af förslaget, har emellertid afstyrkts af pluraliteten inom lagutskottet af skäl, dels att betänkligheter och motstånd mot förslaget förspors från Vermlands och Gotlands län, dels ock att balansen "inom en icke alltför aflägsen framtid genom det växande antalet af de från de norrländska länen inkommande mål af mer eller mindre invecklad beskaffenhet kommer att i så afsevärd mån ökas, att ytterligare åtgärder för en jemnare fördelning af arbetet mellan hofrätterna behöfva vidtagas, dervid utan tvifvel de båda landskap, om hvilka afskiljande från Svea hofrätt nu är fråga, komma att åter blifva med denna domstol förenade." Till sitt afstyrkande fogar utskottet emellertid ett uttalande derom, att utskottet finner det åsyftade målet, eller att utjemna arbetsbördan emellan de båda hofrätterna, lämpligen kunna vinnas på annat sätt, än Kongl. Maj:t föreslagit, nemligen genom öfverflyttande af en af Göta hofrätts divisioner till Svea hofrätt.

Hvad nu angår de af utskottet för afstyrkandet anförda två skälen, synes det mig icke böra väga tungt i vågskålen, att invånarne i Gotlands och Vermlands län hysa betänkligheter och motvilja mot Kongl. Maj:ts förslag. Det bör naturligtvis icke vinna afseende i annat fall, än att grundade skäl till deras betänkligheter och motvilja förefinnas. och att så är, har utskottet icke, mot hvad af mig till statsrådsprotokollet anförts, gittat ådagalägga.

Det har vid föredragningen af propositionen inför Konungen framhållits, att parter, som icke äro bosatta i den ort, der hofrätten sitter, icke kunna behörigen utföra sin talan utan att anlita ombud; och sådana ombud, till hvilka parterna kunna skriftligen hänvända sig, finnas äfven i den stad, der Göta hofrätt har sitt säte. Vid sådant förhållande anser jag hvad från länen anförts icke vara af någon särdeles betydelse, helst länens invånare genom öfverflyttningen skulle

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofvrätts
och förläggan-
de under
Göta hofvrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)

erhålla en förmån, som fullt motväger den påstådda olägenheten, den förmånen nemligen att få till hofvrätt ett embetsverk, som icke är be- tungadt af någon balans och därför kan skyndsamt afgöra dit full- följda mål.

Utskottet har, som nämndt är, äfven anfört ett annat skäl. Det tänker sig, att om i en framtid målens antal skulle i betydligare mån stiga i Svea hofvrätt i följd af jernvägsanläggningarne i Norrland och en mera utvecklad affärsrörelse derstädes, skulle det komma i fråga att vidtaga ytterligare åtgärder för att utjemna arbetsbördan emellan hofvrätterna, och då föreställer sig utskottet, att det skulle blifva nöd- vändigt att återföra Vermlands och Gotlands län till Svea hofvrätts jurisdiktion. — Denna utskottets tankegång — kan jag icke fatta.

Jag skall nu yttra mig något om utskottets förmenande, att det med den kongl. propositionen åsyftade målet, en jemnare fördelning af arbetsmaterialet, lämpligen skulle vinnas genom förflyttande af en division från Göta hofvrätt till Svea hofvrätt. Redan till statsrådsproto- kollet har jag uttalat den åsigt, att en sådan anordning icke är till- rådlig; och jag vill nu för min mening anföra några skäl. Det första skälet är, att Svea hofvrätt med 7 ordinarie divisioner blifver ett allt för stort embetsverk, hvilket kan vara hinderligt för arbetets jemna gång. I en hofvrätt förekomma nemligen så kallade plenimål, i hvilka rättens samtliga ledamöter, samlade på ett rum, skola deltaga; och under dessa måls handläggning äro naturligtvis de särskilda divisio- nerna icke i verksamhet för afdömande af de egentliga justitiemålen. Ju större en hofvrätt är, desto oftare måste plenimål handläggas. Bland plenimål äro de viktigaste och oftast förekommande: förslag till åter- besättande af lediga ledamotsplatser i hofvrätten och derunder lydande domsagor, tillsättning och afskedande af hofvrättens tjenstemän, frågor om adjunktion och förordnanden, utfärdande af tjenstgöringsbetyg, ut- lätanden i lagstiftningsfrågor och andra allmänna ärenden af admini- strativ natur. Ökas nu divisionernas antal, så ökas ock den tid, som måste användas på behandlingen af plenimål.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle plenimålens antal minskas, ty då Vermlands och Gotlands län komme under Göta hofvrätt, blefve naturligtvis bestyret med upprättande af förslag till återbesättande af sådana embeten, hvad dessa län angår, öfverflyttadt från Svea till Göta hofvrätt.

Äfven från en annan synpunkt sedt kan det icke vara nyttigt, att antalet ledamöter i Svea hofvrätt ökas. Denna hofvrätt skulle med sina 7 divisioner blifva större än Göta hofvrätt och skånska hofvrätten till- sammanstagna, och detta kan öfva inflytande i befodringsfrågor. Det kan också verka menligt i fråga om unga juristers praktiska utbild- ning, hvilken, som herrarne veta, hufvudsakligen sker i hofvrätterna. Jag tror icke, att det är nyttigt, att det öfvervägande flertalet af unga jurister samlas här uppe i hufvudstaden. Deras utbildning går säkrare och bättre i de lugna landsortsstäder, der de öfriga hofvrätterna äro belägna. Det vore fördelaktigare, menar jag, om de fördelades på flera hofvrätter.

Vidare vill jag mot utskottets åsigt invända, att arbetsmaterialet

skulle, hvad vädjade civilmål angår, för Göta hofrätt blifva betydligt större än för Svea hofrätt, om en division öfverflyttades utan ändring i jurisdiktionen. Det kan då lätteligen hända, att samma olägenhet, som man vill afhjelpa i Svea hofrätt, kommer att visa sig i Göta hofrätt. Af de tabeller, som i propositionen äro intagna, kan man inhemta, att Göta hofrätt skulle, efter en sådan öfverflyttning, per division få omkring 40 vädjade mål — d. v. s. sådana mål, som kräva mesta arbetet — mer än Svea hofrätt, och för de fyra divisionerna gör detta 160 vädjade mål om året. En sådan ökning kan i betydlig mån bidra till skapande af en balans.

*Angående
Vermlands och
Gottlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts)*

Vidare ber jag få fästa uppmärksamheten på, att den af utskottet förordade utvägen skulle, i motsats mot Kongl. Maj:ts förslag, ådraga statsverket kostnader. För genomförande af Kongl. Maj:ts förslag erfordras icke ett öres utgift, men för öfverflyttning af en division från Göta hofrätt till Svea hofrätt äro utan tvifvel omkostnader att vänta. De tjänstemän, som skulle öfverflyttas — 5 assessorer, 2 notarier och 1 fiskal — äro, enligt gällande bestämmelser, berättigade att för sig och sina familjer erhålla ersättning för flyttningkostnaden. Detta blifver en utgift för en gång, men äfven andra utgifter torde blifva nödvändiga. När en sjunde division upprättas vid Svea hofrätt, är det icke nog, att den får 5 assessorer från Göta hofrätt; 2 af Svea hofrätts assessorer måste derjemte utnännas till hofrättsråd, ty hvarje division skall vara sammansatt af 2 hofrättsråd och 3 assessorer. Det blifver då nödigt att, vid den ändring af staterna, som af öfverflyttningen föranledes, 2 nya hofrättsrådslöner uppföras på Svea hofrätts stat. Deremot skola 2 hofrättsrådslöner utgå ur Göta hofrätts stat; men detta kan icke sättas i verket förr än i mån af dervarande hofrättsråds afgang. På detta sätt uppkommer en öfvergående högre utgift å 2,200 kronor, intill dess 2 hofrättsråd från Göta hofrätt afgå. Vidare väntar jag, att från hofrätterna anspråk på höjda anslag i följd af öfverflyttningen skola framkomma. Det förefaller mig mycket sannolikt, att det kan komma att behövas ytterligare en fiskal i följd af öfverflyttningen. Det förhåller sig nu så, att i Göta hofrätt finnas endast 4 fiskaler för dess 5 divisioner. Öfverflyttas nu till Svea hofrätt en division med 1 fiskal, återstå endast 3 fiskaler för Göta hofrätts 4 divisioner, och detta torde föranleda behovet af en ny fiskalslön. Säkerligen kommer ock Svea hofrätt med anspråk på att få en ny tjänsteman. Då den sjettonde ordinarie divisionen inrättades år 1890, begärde hofrätten lön till en andre aktuarie med 3,200 kronor. Denna begäran afslogs af Riksdagen, som i stället med 1,500 kronor höjde hofrättens anslag till extra ordinarie tjänstemän. Då nu en sjunde division skulle tillkomma, är det all anledning att antaga, att hofrättens begäran om lön till en andre aktuarie skall förnyas.

Slutligen ber jag att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att om Kongl. Maj:ts proposition nu i enlighet med utskottets hemställan afslås, så vållas derigenom minst ett års uppskof med den vigtiga frågans lösning. Under detta uppskof kommer balansen i Svea hofrätt att ytterligare ökas, hvaremot Göta hofrätt, som synes icke hafva tillräckligt med göromål, kommer att sakna full sysselsättning.

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätt
och förläggan-
de under
Göta hofrätt
domvärjo
m. n.
(Forts.)*

På skäl, som jag nu anført, anser jag Kongl. Maj:ts förslag vara fördelaktigare och lämpligare än den anordning, som af utskottet anvisats; och jag hemställer derfor till kammaren, om det icke kan vara skäl att bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bokström: Herr talman! Beträffande föredragningen anhåller jag att få hemställa, att man må få rätt att redan nu yttra sig om alla de fyra punkterna i lagutskottets här föreliggande betänkande.

Sedan denna hemställan bifallits, samt herr talmannen i följd deraf låtit uppläsa jemväl punkterna 2—4, erhöles ordet å nyo af

Herr Bokström, som nu yttrade: Då det förslag, som här är af Kongl. Maj:t framlagdt och som nyss förordades af herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, påtagligen, hvad angår Gotlands och, som jag antager, äfven Vermlands län, innebär en försämring i nuvarande förhållanden med afseende å rättsskipningens ordnande, torde det icke förvåna kammaren, att vi, som äro representanter för Gotlands län, vågat motsätta oss detta förslag och att vi fortfarande här i kammaren hålla på denna vår mening. Jag anhåller till en början att få uttala min tacksamhet till lagutskottet, som behjertat de skäl, som från vår sida blifvit anförda mot det kongl. förslaget. Jag har antecknat vissa af de punkter, som herr statsrådet här nyss anført till stöd för den kongl. propositionen, och jag skall anhålla att till bemötande få upptaga några af desamma.

Herr statsrådet har anført, att hofrätterna icke haft något att erinra mot förslaget. Detta eger sin fulla rigtighet, men frågan till hofrätterna har också varit så framstald, att de svårligen kunnat annat än jakande besvara densamma. Hofrätterna hafva icke haft att uttala sig deröfver, huruvida den olägenhet, som är för handen, kunnat på något annat sätt afhjelpas.

Vidare har framhållits, att för Gotlands och Vermlands län ombud finnas lika väl i Jönköping som i Stockholm. Det är nog sant och har också från vår sida blifvit erkändt; men det kan icke bestridas, att det för oss, som hafva kommunikationer hufvudsakligen med Stockholm, är lättare att finna ombud der, än hvad händelsen skulle vara i Jönköping, som är längre bort beläget och med hvilken stad vi hafva mycket få relationer. Vid senaste folkräkning visade det sig, att i Stockholm finnas omkring 500 personer, födda i Gotlands län, och detta kan ju också hafva någon betydelse för denna frågas bedömande.

Här har äfven framhållits den för oss förmånliga omständigheten, att Göta hofrätt för närvarande icke är betungad med någon balans, hvilket deremot är förhållandet med Svea hofrätt. Det är nog så; men om detta beklagliga förhållande med Svea hofrätt kan på något annat och lämpligare sätt afhjelpas utan en sådan omflyttning af jurisdiktionen, som nu är föreslagen, torde det vara skäl att noga taga den saken i öfvervägande.

Herr statsrådet kan icke fatta, att det någonsin i en framtid kan komma i fråga, att Gotlands och Vermlands län böra återföras till

Svea hofrätt. Men om den principen skall göra sig gällande, att balansen i hofrätterna alltid skall regleras genom en omflyttning och omreglering af hofrätternas domsområden, är det ju tydligt, att denna fråga måste komma upp igen, enär en sådan balans till följd af förändrade tidsförhållanden å nyo kan uppkomma.

Det är vidare framhållet, att Svea hofrätt skulle blifva ett alltför stort embetsverk, om den skulle blifva ökad med en division från Göta hofrätt. Det kan dock icke genom den anordning, lagutskottet föreslagit, blifva flera divisioner i Svea hofrätt, än det helt nyligen varit, då Svea hofrätt hade en extra division, och hvaraf någon olägenhet icke förmärktes.

Hvad kostnaderna angår, är det ju tydligt, att det blir någon kostnad, om Svea hofrätt skulle blifva förökad med ytterligare en division genom en öfverflyttning från Jönköping. Men denna kostnad måste dock blifva dels till beloppet af mindre betydelse och dels äfven af öfvergående art och torde sålunda icke kunna förtjena så särdeles mycket afseende. Det är ju så, att ett afslag på Kongl. Maj:ts proposition i detta fall skulle vålla ett års uppskof, som kan blifva kämbart för dem, som hafva mål anhängiggjorda i Svea hofrätt. Men hvad de rättsökande i Gotlands län angår, så tror jag, att de vilja underkasta sig den olägenheten, om de kunna slippa att underkasta sig den omreglering af hofrätternas jurisdiktion, som af Kongl. Maj:t föreslagits.

När en förändring i hofrätternas jurisdiktion 1810 vidtogs derigenom att Vermlands län flyttades från Göta till Svea hofrätt, så ansågs det nyttigast och lämpligt att höra befolkningen i Vermlands län öfver det då derom väckta förslaget. Något sådant hörande af befolkningen i detta fall har icke ansetts behöfligt, men det synes mig likväl, som om man i nuvarande tider icke bör vara mindre angelägen om att efterforska folkets önskingar och behof, än man var 1810.

På de skäl, som äro i den af mig och mina länskamrater afgifna motionen och synnerligen i lagutskottets betänkande anförda, anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag på Kongl. Maj:ts proposition. Jag skall icke tillåta mig att yrka bifall till nyssnämnda motion, då denna endast framkommit under förutsättning, att en omreglering af hofrätternas domsområden skulle ega rum.

Häruti instämde herrar *Larsson* i Fole, *Norrby* och *Jakob Erikson* från Stockholm.

Vidare anförde:

Herr Redelius: Jag skall be att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å utskottets hemställan, hufvudsakligen af följande skäl. Såväl utskottet som Kongl. Maj:t och äfven den talare, som näst före mig haft ordet, synas vara ense om, att olägenheter förefinnas, och att dessa böra afhjelpas så snart som möjligt. Mig förefaller det, som om dessa befintliga svårigheter lättare skulle kunna afhjelpas på det sätt, Kongl. Maj:t föreslagit, än på den väg, utskottet antydt. Då

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domeärj^o
m. m.
(Forts.)*

Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domwärjo
m. m.
(Forts.)

det ju är af vigt, att rättskipningen går sin jemna gång och det ända-
mål, för hvilket hofrätterna äro till, lättare synes nås på den väg,
Kongl. Maj:t föreslagit, än den af utskottet och reservanterna förordade
— och med åberopande för öfrigt af de skäl, som i Kongl. Maj:ts
proposition finnas anförda och nu ytterligare från statsrådsbänken
blifvit framhållna — anhåller jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts
proposition.

Herr von Krusenstjerna: Den omständighet, att, på sätt herr
statsrådet och chefen för justitiedepartementet nyss erinrat, balansen
af oafgjorda mål i Svea hofrätt icke, trots alla vidtagna åtgärder, kunnat
tillräckligt nedbringas, är obestriddigen för rättsökande en mycket
betänkelig sak, och man kan icke annat än vara belåten med, att
Kongl. Maj:ts regering beaktat detta förhållande och sökt utvägar för
dessa olägenheter afhjelpande. Nu hvarken kan eller vill jag påstå,
att icke målet — undanröjdandet af nämnda olägenheter — skulle
åtminstone för den närmare framtiden kunna uppnås på det sätt, som
herr statsrådet föreslagit eller genom en förändring af de båda hof-
rätternas jurisdiktionsområden. Men, mine herrar — och det är härut-
inuan jag tillåter mig hafva en olika uppfattning med herr statsrådet
— det synes mig, som om detta mål, hvars fulla vigt jag dock be-
hjärtar, skall kunna vinnas äfven på annat sätt, på ett sätt, hvarigenom
man undviker de olägenheter, som alltid äro förenade med en dylik
förändring af jurisdiktionsområdena. Ty det är väl uppenbart, att
hvarje omflyttning af en landsdel från en hofrätts domvärjo till en
annans skall för den landsdel, som beröres deraf, medföra ganska
många rubbningar och särskildt under öfvergångstiden, som enligt sakens
natur räcker ganska länge, eller innan de rättsökande hunnit vänja
sig in i de nya förhållandena, föranleda en del förvecklingar, misstag
om fatalitetid och dylikt.

Derför har det synts mig, som om man icke borde vidtaga en
sådan åtgärd, såvida icke ettdera af två fall föreligger.

Det ena fallet skulle vara det, att en dylik omflyttning af juris-
diktionsområdena af några *andra* skäl *önskas* utaf de landsdelar, som
beröras af saken. Det är ju icke alls förhållandet här. Tvärtom
önska invånarne både i Vermlands och Gotlands län, efter hvad vi
erfarit, på det lifligaste att få förblifva, der de varit förut — Gotlands
län, tror jag, sedan Svea hofrätt inrättades, och Vermlands län sedan
1815. Hvad Gotlands län angår, får jag blott hänvisa till det yttrande,
som nyss afgafs af representanten för Visby stad. Och hvad Vermlands
län beträffar, har ju omflyttningen på det lifligaste afstyrkts af Kongl.
Maj:ts befallningshafvande i Vermland; och i lagutskottet hade vi till-
fälle att erhålla uttalanden såväl ifrån domare och nämndemän i olika
domsagor af länet som ifrån riksdagsmän för länet; och dessa uttalanden
öfvertygade oss inom utskottet derom, att länsstyrelsens uppfattning
var ett troget uttryck af hela länets. Och såvidt jag förstår, är detta
ganska naturligt. Ty år 1815, när, såsom herr Bokström erinrade,
Vermlands läns invånare lemnades tillfälle att yttra sig i fråga om
den af af Kongl. Maj:t ifrågasatta förflyttningen utaf Vermland från

Göta till Svea hofrätt, yttrade de, att de ansågo denna förflyttning mycket lämplig, emedan deras affärsförbindelser voro alla rigtade mot Stockholm, och de sade, att med Jönköping hade de ingen annan beröring än den som föranleddes af beroendet af hofrätten. Det fallet, att förflyttningen önskas utaf landsdelarna sjelfva, föreligger således icke här.

Det andra fallet, hvilket jag afsett och som skulle kunna föranleda, att man bestämde sig för förändringen i jurisdiktionsområdena, vore det, om denna utväg vore den *enda*, på hvilken man kunde nå det mål man äsyftar. Såsom af lagutskottets betänkande synes, hafva vi ansett detta icke vara förhållandet. Målet är att minska balansen i Svea hofrätt, och det synes mig, att detta kan vinnas lika väl — och man undviker då de andra olägenheterna — om man flyttar en division ifrån Jönköping till Stockholm, så att Svea hofrätt kommer att utgöras af 7 divisioner i stället för 6, och Göta hofrätt af 4 i stället för 5. En sådan utväg synes mig ligga ytterst nära till hands, just genom den bestämmelse, som Riksdagen antog år 1876 vid löneregleringen för hofrätterna. Då bestämdes ju, såsom herr statsrådet för öfrigt erinrat, att de fem yngsta assessorerna, de två yngsta notarierna och den yngste fiskalen i Göta hofrätt voro skyldige att låta sig förflyttas till Stockholm, till Svea hofrätt, utan annan godtgörelse än ersättning för sjelfva flyttningskostnaderna. Således, besluter man sig för denna åtgärd, har man en division genast till hands i Stockholm. Och det synes mig icke, som om genom en sådan åtgärd komme att ske någon rubbning i den quantitet af arbetsböda, som anses skäligen böra falla på en division. Ty om man ser på den redogörelse, som finnes på sid. 6 i Kongl. Maj:ts proposition öfver antalet ärenden inom hofrätterna, finner man, att Kongl. Maj:t der uppställt en beräkning af, huru det skulle slagit ut, om målen ifrån Vermlands och Gotlands län hade under den sista tioårsperioden fullföljts till Göta hofrätt i stället för till Svea. Under sådan förutsättning skulle på hvarje af Svea hofrätts sex divisioner fallit ett antal af i medeltal 429 mål; det är summan af vädjade saker, civila och kriminella besvärsmål samt underställningsmål. Om man nu i stället, i öfverensstämmelse med utskottets förslag och utgående ifrån förutsättningen, att jurisdiktionsområdena förblifvit oförändrade och således från det antal mål, som faktiskt fullföljts till de båda hofrätterna under den sista tioårsperioden, uppdelar detta mål på sju, respektive fyra divisioner i stället för på sex, respektive fem, så finner man, att i Svea hofrätt skulle på hvarje af dess sju divisioner belöpa sig 396 inkomna mål och på hvarje af Göta hofrätts fyra divisioner 431 mål. 431 — det andra talet var 429. Om detta antal, 429 mål, har herr statsrådet uti sitt anförande till statsrådsprotokollet yttrat, att man då åstadkommit en så jevn fördelning af arbetet mellan de olika hofrätterna och deras särskilda divisioner, som under för handen varande förhållanden skäligen borde kunna ifrågasättas. Det blir således ungefär samma arbetsböda enligt utskottets förslag som enligt Kongl. Maj:ts proposition. Uti Svea hofrätt blefve det ju 396 mål i stället för 429; der funnos således äfven för några år utrymme för den tillökning i målens antal, som man der kan vänta. För Göta

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggande
under
Göta hofrätts
domvärje
m. m.
(Forts.)*

Angående
Vernlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domväjro
m. m.
(Forts.)

hofrätt, der det blefve 431 mål, behöfver man icke hysa farhågor, ty der hafva ju målens antal, på sätt redan erinrats, en tendens att minskas i stället för att ökas.

Hvad nu angår de skäl, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet i sitt senaste yttrande anförde för Kongl. Maj:ts proposition och emot lagutskottets hemställan, har flertalet af dem blifvit bemötta af talaren på gotlandsbänken.

Beträffande hofrätternas uttalanden skall jag med all skyldig aktning för samma uttalanden endast tillåta mig framhålla, att icke någon annan fråga blifvit stäld till dem, än om den af chefen för justitiedepartementet föreslagna förändring i jurisdiktionsområdena vore lämplig eller icke. Det var ganska naturligt, att Svea hofrätt skulle anse förändringen lämplig, ty derigenom skulle för nämnda rätt balanserna minskas. Göta hofrätt åter svarade, att målen der icke voro flera, än att, äfven om tillökning deraf ifrågasattes, embetsverket icke behöfde befara någon balans. Men till dessa båda öfverrätter var fråga icke framställd derom, huruvida saken kunde afhjelpas på sätt, utskottet nu antydt.

Hvad angår det, att Svea hofrätt skulle blifva allt för manstark, särskildt vid behandlingen af plenimålen, så synes det mig icke vara en så väsentlig tillökning i antalet af dess ledamöter, om detta antal ökas från 31 till 36.

Åtminstone torde denna tillökning icke kunna anses så betydlig, att i den omständigheten kunde ligga något skäl för afslag, om i öfrigt skäl finnas för den af utskottet föreslagna åtgärden.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet erinrade om de särskilda kostnader, som skulle blifva förbundna med ett antagande af den utväg, utskottet ifrågasatt. Jag vill icke bestrida, att t. ex. det kan ifrågakomma aflöning för en ytterligare aktuarie. Detta blir väl ändå alltid något att motse för Svea hofrätt med det växande antalet mål derstädes. Möjligen skulle en ny aktuarietjänst vara af behofvet påkallad, såvida man icke skulle kunna fortgå på den redan beträdda vägen: att anställa extra biträden till den nuvarande aktuariens tjänst. Herr statsrådet framhöll äfven, att den af utskottet förordade anordningen skulle föranleda dertill, att å Svea hofrätts stat komme att uppföras två nya hofrättsrådslöner. Ja, detta är fullkomligt riktigt, men jag förmodar, att detta kompenseras genom motsvarande minskning i Göta hofrätt, då der blefve en division mindre.

Då på grund af de skäl, jag tillåtit mig anföra, lagutskottet trott, att det af utskottet till fullo behjertade målet skulle kunna vinnas äfven på ett annat sätt, hvilket icke medförde de olägenheter, som skulle blifva en följd af ett antagande af Kongl. Maj:ts förslag, har utskottet hyst tekan att tillstyrka bifall till detsamma.

Och det är på dessa skäl, jag nu anhåller om bifall till lagutskottets hemställan.

Herrar *Jansson* i Krakerud, *Broström* och *Olsson* i Kyrkebol instämde häruti.

Herr Jansson i Taberg: Herr talman! Lagutskottets vice ordförande har genom sitt sakrika anförande så fullständigt uttryckt min åsigt i saken, att jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med honom och således nu blott yrka bifall till utskottets förslag. Men jag ber dock att dervid få tillägga några ord.

Det finnes en hel mängd olägenheter, som alltid påtagligen skulle blifva följden af en öfverflyttning utaf Vermlands län från Svea till Göta hofrätts domvärjo. — Vermland är ju till läge, natur och folklynne samt näringar fullständigt svealändskt. Jag kan därför icke föreställa mig, att det vore nyttigt för provinsen att blifva återförenad med Sydsverige i en så vigtig angelägenhet som rörande dess judiciella förhållanden. Då jag tillika, i likhet med förut åberopade talare, anser, att samma skäl för öfverflyttningen från Göta till Svea, som gälde år 1815, fortfarande äro fullt gällande och i ännu högre grad *nu än då*, vore det högst olämpligt för provinsens inbyggare, om de skulle komma att i judiciellt hänseende återflyttas till Göta hofrätt ifrån Svea. Genom ett bifall till den kongl. propositionen skulle det ju för öfrigt vara inkonsequent, om de skäl, som år 1815 kraftigt föranledde flyttningen till Svea hofrätt, nu icke skulle innebära något berättigande samt återflyttning ske till Göta. En väsentlig olägenhet, som också torde uppkomma genom denna förflyttning, är, att Svea hofrätts arkiv och protokoll ju icke skulle kunna öfverflyttas till Jönköping. En följd deraf blefve, att, vid fullföljande af en rättegång, der upplysningar uti föregående likartade mål kunde vara af vigt att erhålla, man skulle nödgas eftersöka handlingar såväl i Svea som i Göta hofrätt, och således både i Stockholm och Jönköping. Detta kunde tydligen icke vara till fördel, hvarken för saken eller för den rättsökande. I Vermlands län åtminstone existerar det förhållande, att allmogen der i allmänhet förer sin talan sjelf inför underrätten och är just därför i så mycket större behof af att skaffa sig ombud vid högre instanser. Då förbindelsen mellan nämnda län och Jönköping är så godt som ingen, men deremot liflig med hufvudstaden, kan det ju vara mycket lättare för den rättsökande att skaffa sig ett ombud här i hufvudstaden än i Jönköping. Dessutom skulle ju länets inbyggare blifva beröfvade den fördel, som de nu hafva derigenom att de kunna vända sig till sina ombud i Riksdagen för att söka råd och hjälp med, *hvar* de skola söka sina handlingar, samt *huru* de böra välja ombud. Nämnda fördel, som nu ifrågavarande läns inbyggare ha, skulle tydligen bortfalla, om deras öfverrätt flyttades åter till Jönköping, dervid äfven den omständigheten tillkommer, att de vid fullföljande i högsta domstolen icke med fördel kunna begagna samma ombud som i hofrätten.

Norrland och Vermland äro mycket likartade i sina förvärfsgrenar, skogshandtering och bergsbruk. I följd deraf ingå från dessa delar af landet de flesta vattenrättsmål, som nu handläggas i Svea hofrätt. Till Göta hofrätt torde deremot icke så många mål af denna beskaffenhet ingå. Följden häraf är ju alltid, att Svea hofrätt måste ega mycket större vana och erfarenhet vid dylika måls handläggning, än hvad Göta hofrätt eger. Just sådana mål torde väl också vara bland de

*Angående
Vermlands och
Gottlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m
(Forts.)*

Anående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)

allra viktigaste för provinsens tillvaro och lifaktighet i ekonomiskt hänseende, hvadan en förflyttning äfven från den synpunkten icke torde vara att rekommendera.

Innan en sådan flyttning som den i kongl. propositionen föreslagna sker, är det alldeles tydligt, att provinsernas inbyggare, såväl Gotlands som Vermlands, på det lifligaste önska och verkligen äfven kunna *fordra* att blifva hörda, när det gäller en så viktig fråga som den föreliggande. Jag är också alldeles öfvertygad derom, att sättas invånarne i båda dessa landskap i tillfälle att yttra sig i saken, så torde knappast en enda vara intresserad för Kongl. Maj:ts proposition i detta fall. Konungens befallningshafvandes i båda länen yttranden äro ju äfven kraftigt afstyrkande. Som ytterligare stöd för denna min mening, att provinsernas inbyggare icke önska en sådan förflyttning som den här ifrågasatta, kan jag anföra, att jag från några häradsnämnder, såväl inom som utom min valkrets, erhållit skrivelser, hvilka innehålla en uppmaning, att deras representanter i Riksdagen måtte på det lifligaste söka verka för, att Kongl. Maj:ts proposition i ämnet icke må vinna Riksdagens bifall.

Om en förflyttning emellertid verkligen skall ske, anser jag, att den hellre kunde försiggå på det sätt, som utskottet antydtt och herr von Krusenstjerna sedermera utvecklat, nemligen genom öfverflyttning af en division från Göta till Svea hofrätt, än så, som af herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet föreslagit.

På grund af hvad jag sålunda anfört anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till utskottets förslag.

Herr Anderson i Hasselbol: Sedan vice ordföranden i lagutskottet och min granne till venster uttalat sig om de skäl, som äfven jag anser vara talande för lagutskottets afstyrkande af Kongl. Maj:ts proposition, har jag helt obetydligt att tillägga.

Jag skall blott be att få anföra en ytterligare olägenhet till de redan förut anförda, som genom den föreslagna förflyttningen skulle uppstå för de båda ifrågavarande länen, nemligen den omständigheten, att i och med detsamma som Vermlands och Gotlands län förlades under hofrätten i Jönköping, blefve de också beröfvade den fördel att få begagna sig af samma ombud vid högsta domstolen, som de haft vid hofrätten. Det är utan tvifvel en stor fördel att i sådana fall få använda samma ombud, som på förhand satt sig in i målet. — Af de statistiska uppgifterna, som åtfölja den kongl. propositionen, synes, att genom lagutskottets förslag om en divisions förflyttning från Göta till Svea hofrätt skulle de ifrågavarande olägenheterna vid sistnämnda rätt bäst afhjelpas, emedan det tydligen visats, att målen der minskats i en obetydlig grad under de tio år, tabellerna omfatta, hvaremot Göta hofrätts arbeten under denna tid minskats högst betydligt. Här af kan man med säkerhet antaga, att de sista fem årens statistiska uppgifter utgöra ett noggrannare uttryck för framtiden, än hvad alla tio åren kunna utgöra, hvarför jag från samma uppgifter beräknat, huru fördelningen af inkomna mål skulle taga sig ut de sista fem åren, dels

om Vermlands och Gotlands län vore förlagda under Göta hofrätt, och dels om en division förflyttades från Göta till Svea hofrätt, i stället för att flytta länen. Under antagande af att Vermland och Gotland hade varit förlagda till Svea hofrätt under de sista fem åren, så hade i medeltal per år inkomna ärenden blifvit 1,739, hvilka, fördelade på hvarje division, belöpa sig till 348 på hvar och en af dem. Vid Svea hofrätt åter utgöra inkomna målen 2,583, som, fördelade på sex divisioner, gifva 430 mål på hvar och en af dem. Resultatet utvisar alltså 82 mål flera på hvarje division i Svea än i Göta hofrätt. Här af framgår åter, att fördelningen af målen icke blir den önskade. Om deremot Vermland och Gotland fortfarande finge lyda under Svea hofrätts domvärjo och en division flyttades från Göta till Svea hofrätt, så komme målen att ställa sig sålunda: I Svea hofrätt i medeltal årligen inkomna mål, 2,773 stycken, som, fördelade på sju divisioner, belöpa sig till 396 mål på hvar och en af dem, såsom också nyss af herr vice ordföranden i lagutskottet anfördes, och vid Göta hofrätt i medeltal per år omkring 1,550, af hvilka, fördelade på fyra divisioner, skulle komma på hvarje division 386 mål eller blott 10 mål mindre än vid Svea hofrätts divisioner. Här af framgår, att fördelningen utan allt tvifvel blir fördelaktigare, om en division flyttas från Göta till Svea hofrätt.

För närvarande skall jag icke yttra mig vidare, utan blott bedja att få yrka afslag på den kongl. propositionen och bifall till utskottets förslag.

Herr Erickson i Bjersby: Då denna fråga behandlades i utskottet, var jag tveksam, hvilken ställning jag skulle intaga till densamma. Den, som i likhet med mig önskade, att något skulle göras uti ifrågasatta syfte, hade att välja mellan den kongl. propositionen och icke mindre än tre motioner, hvilken, hvar för sig, anvisade olika utvägar till utjemnande af arbetsbördan hofrätterna emellan. Jag fann mig mest tilltalad af herr Bokströms motion och yttrade mig också inom utskottet till förmån för densamma, men då jag icke understöddes af någon utaf utskottets öfriga ledamöter, ansåg jag ej lönt att framställa något yrkande i den rigtningen. Redan vid ärendets behandling i utskottet hade jag dock klart för mig, att något måste göras för utjemnande af arbetsbördan emellan hofrätterna, och då pluralitetens inom utskottet beslut slutligen blef att hos Riksdagen hemställa om afslag å samtliga de föreliggande förslagen, och jag i utskottet förordad herr Bokströms motion, kunde jag icke derstädes reservera mig i den rigtningen, att jag önskade förordande af den kongl. propositionen, hvarför jag endast anmälde reservation mot vissa delar af utskottets motivering.

Enligt utskottsmajoritetens förmenande skulle saken kunna hjälpas genom öfverflyttande af en division från Göta hofrätt till Svea hofrätt. Beträffande denna utväg ansluter jag mig helt och hållet till de skäl, herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet anført. Äfven jag är fullt förvissad om, att, i fall man nu flyttade en division från Göta hofrätt till Svea hofrätt, det icke skulle dröja länge, innan

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)

kraf framställes från Göta hofrätt att få divisionen tillbaka eller extra arbetskrafter anordnade. Sådana medföra, som vi känna, stora kostnader för statsverket.

Ett annat skäl för utskottets hemställan torde man äfven, åtminstone emellan raderna, kunna läsa i utskottets motivering, det nemligen, att framdeles torde komma att behöfvas en särskild hofrätt för Norrland. Det är ju möjligt, att någon gång en sådan kan komma att inrättas, men för den närmaste tiden tror jag icke, att vi böra räkna med denna möjlighet. Jag åtminstone vill icke vara med om att ställa något sådant i utsigt för närvarande.

Det var ju att vänta, att representanterna från de provinser, som i den kongl. propositionen föreslagits skola öfverflyttas från Svea hofrätts domvärjo till Göta hofrätts domvärjo, skulle känna sig missbelättna med den kongl. propositionen och motsätta sig densamma antagande. Att så skett, derom är ingenting att säga. Och om jag icke vore af den öfvertygelsen, att ett sådant missnöje skulle häfvas med tiden, hade äfven jag nog mera, än jag gjort, tagit ifrågavarande omständighet i betraktande. Men jag är fullt öfvertygad derom, att, sedan öfverflyttningen väl skett och befolkningen uti de ifrågavarande provinserna hunnit vänja sig vid de nya förhållandena, den skall befinnas lika nöjd dermed som med de nuvarande.

Hvarför jag i utskottet höll på herr Bokströms motion, var därför, att jag ansåg, att det för invånarne på Gotland i följd af öns läge och kommunikationsförhållanden skulle vara i någon mån svårare att hafva förbindelse med Jönköping än med Stockholm, och äfven därför att Gotland ända från dess förening med Sverige så i ena som andra hänseendet haft sin hufvudsakligaste förbindelse med Stockholm. I likhet med motionären från Gotland trodde jag lämpligare vara, att Örebro län finge följa Vermland åt, i hvilket fall Gotland kunde få stanna kvar under Svea hofrätt. Invånarne i Örebro län hafva ju heller ingen svårighet att komma till Jönköping. Då emellertid herr Bokström sjelf icke gjort något yrkande på bifall till sitt förslag, vill icke heller jag i kammaren hålla på detsamma, helst det i allmänhet taget är för mig likgiltigt hvilketdera af de båda förslagen, den kongl. propositionen eller herr Bokströms motion, vinner Riksdagens bifall, i följd hvaraf jag nu icke kan göra annat än yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Antagandet af detta förslag, hvilket i praktiskt afseende innebär den ojemförligt lämpligaste utvägen för sakens ordnande, skulle icke heller medföra någon kostnad för statsverket, medan deremot med hvilket annat sätt af de ifrågasatta, man väljer för utjemnande af arbetsbördan hofrätterna emellan, skulle vara förknippade ganska betungande statsutgifter.

I detta yttrande herrar *Falk* och vice talmannen *Östberg*.

Herr Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag har begärt ordet för att återföra i herrarnes minne, hurusom I hafven eder bekanta de svårigheter, som måste öfvervinnas, det arbete och det utbyte af åsigt, som fick lof att föregå, innan man lyckades indraga

den extra, sjunde divisionen i Svea hofrätt. Nästan alla sågo vi dock ogerna de kostnader, som der vore i fråga, och slutligen fick man denna indragning till stånd. Men nu har man funnit, att Svea hofrätt har mera att göra, än den kan hinna med, och Kongl. Maj:t har tänkt sig, att, i stället för att vi skulle nödgas öka statsutgifterna, detta skulle kunna regleras genom en jemkning i hofrätternas jurisdiktionsområden. Då tycker jag, att det vore märkvärdigt, om vi icke skulle följa Kongl. Maj:t i hans uppfattning. Jag förstår icke, att de två län, som äro i fråga att öfverflyttas enligt Kongl. Maj:ts proposition, kunna hafva något egentligt skäl att sätta sig emot det kongl. förslaget. Jag tänker på det län jag tillhör. Icke fästa vi der afseende vid, om det skulle komma under hofrätten öfver Skåne och Blekinge, eller om det får fortfarande vara under Göta hofrätt. Detta gör ju alldeles detsamma. Ty sänder man handlingar till hofrätten, är det ju i alla fall postverket, som framskaffar dem, och hvar hofrätten än är belägen, kommer man i allmänhet ändå icke att personligen inställa sig der. Hvad man ur ortssynpunkt anfört mot det kongl. förslaget, synes mig därför icke vara något verkligt skäl.

Hvad särskildt beträffar Gotland, måste väl erkännas, att de kommunikationer, som stå Gotland till buds nu, äro betydligt bättre än dem ön hade på 1810- eller 1820-talet, då den kom under Svea hofrätts domvärjo. Då gingo posterna med segelbåtar och öfver Öland och Kalmar. Man kan väl ej säga, att den postförbindelsen var bättre än den nuvarande. Så är att märka, att Gotland har en förmån, som de öfriga länen sakna, att dess invånare få ingifva sina vadehandlingar och besvärsskrifter till Konungens befallningshafvande och dymedelst hafva sina vad och sin talan förvarade. Detta är ju en förmån, som är synnerligen beaktansvärd.

Jag kan icke finna, hvarför de skäl, som anförts mot det kongl. förslaget ur ortssynpunkt, skola hafva synnerligt stor betydelse i fråga om vare sig Vermlands eller Gotlands ställande under Göta hofrätt. Då med det kongl. förslagets antagande man kan utan ökade kostnader befordra en hastigare rättsskipning under Svea hofrätt, tycker jag, att samma förslag är mycket lämpligt. Och jag skulle anse det högst olämpligt, om vi ginge den väg, som utskottet antydte, och flyttade upp en division från Göta hofrätt till Svea hofrätt. Då komme Göta hofrätt att bestå af fyra divisioner och Svea hofrätt af sju. Det kan ej vara någon fördel med att på detta sätt rubba det läge, i hvilket hofrätterna nu arbeta. Att ej tala om hofrätten öfver Skåne och Blekinge, som har endast två divisioner, Göta hofrätt skulle ändå få fyra — skånska hofrätten och Göta hofrätt finge alltså tillsammans sex divisioner — men Svea hofrätt skulle få icke mindre än sju. Det är gifvet, att presidenten, som skall öfvervaka så omfattande verksamhet, icke skall kunna så noga följa en större hofrätts, som han kan följa en mindre hofrätts arbete. En sådan tillökning af Svea hofrätt skulle åter hafva den följd med sig, att unge män, som egna sig åt det juridiska kallet, fortfarande skulle strömma till Stockholm, emedan det med flere divisioner skulle vara större utsigt att vinna befordran och anställning. Men icke kan det vara förmånligt att, så att säga,

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domwärjo
m. m.
(Forts.)

locka desse unge män i alltför stort antal till Stockholm, ty jag tror icke, att Stockholm, der så många frestelser förefinnas, är egnadt att skapa goda jurister. Jag tror, att detta sker lika bra ute i landsorten.

Hvad sedan beträffar kommissionsförhållandena, har jag aldrig, i den ringa mån jag haft ärenden i hofrätten, funnit någon svårighet att i Jönköping få juridiskt biträde; ty der finnas, som här blifvit sagdt, hofrättskommissarier att anlita, och desse äro i vanliga fall mycket ordentliga och punktliga karlar. Men jag har gjort den erfarenhet, då det gäلت vissa småsaker, som jag varit nödgad att bringa under högsta domstolens pröfning, att det här i Stockholm ställer sig synnerligen svårt att få rätt på någon ordentlig och verkligt god advokat. Detta har visat sig svårt. Derfor tror jag icke heller, att hvad man i detta afseende anført kan vara något skäl.

Med ett ord: då Kongl. Maj:t vill ordna denna fråga och befrämja lagskipningen och försöka utjemna arbetsbördan hofrätterna emellan utan kostnad för statsverket, tror jag icke, att det är skäl, att kammaren afböjer föreliggande kongl. förslag. För den händelse kammaren skulle göra detta och frågan kommer igen, belt säkert med ökade utgifter för staten, vill jag hafva nämnt hvad jag nu sagt; ty jag anser det vara onödigt att framkalla utgifter, då de ej behöfvas, och hvad som anförts ur ortssynpunkt synes mig icke innefatta skäl nog att rygga tillbaka för den jemkning i hofrätternas jurisdiktionsområden, som Kongl. Maj:t föreslagit.

På dessa skäl yrkar jag bifall Kongl. Maj:ts förslag och afslag å utskottets hemställan.

Herr Kardell: Utskottets vice ordförande har så fullständigt utvecklat de skäl, som utskottet haft för att afstyrka Kongl. Maj:ts proposition, att det icke synes vara något egentligt för mig att tillägga.

Jag vill emellertid säga, att jag icke förvånar mig öfver regeringens hållning i denna fråga. Regeringen flyttar ej gerna embetsmän från en ort till en annan. I fullkomlig öfverensstämmelse härmed har regeringen vid 1876 års riksdag uttalat den tanken, att det vore alldeles obilligt att pålägga de embetsmän, som skulle komma att utnämnas vid hofrätterna i Sverige, en sådan skyldighet som den att underkasta sig förflyttning till annan ort, då så skulle påfordras. Då regeringen nu föreslagit, att Vermlands och Gotlands län måtte förläggas under Göta hofrätt, ehuru i stället en division kunde flyttas från Göta till Svea hofrätt, har regeringen dermed handlat i full öfverensstämmelse med den åsigt, som hon uttalade år 1876. Riksdagen var dock redan år 1876 af annan mening än regeringen: just med hänsyn till en sådan eventualitet som den nu inträffade uttalade Riksdagen för sin del då sin bestämda önskan och sin vilja, att sådana vilkor skulle stipuleras, att de embetsmän, som derefter utnämndes vid hofrätterna, skulle vara skyldiga att underkasta sig förflyttning till annan ort, om så påfordrades. Det synes mig alltså vara i full konsekvens med Riksdagens uppfattning då, om Riksdagen nu, när den

väntade eventualiteten är inne, fasthåller vid den åsigt, som Riksdagen det året uttalade, och således föredrager flyttning af en division framför förändring af hofrätternas jurisdiktionsområden. I valet mellan dessa två utvägar synas mig för öfrigt befolkningarnas bestämdt uttalade önskingar böra gå framför de bekvämlighetsskäl, som kunna anföras till förmån för tjänstemännen der nere i Jönköping. Man har ordat om att Svea hofrätt skulle blifva så utomordentligt stark, då den skulle ökas till sju divisioner, medan Göta hofrätt deremot skulle bestå af endast fyra. Vore då detta förhållande så farligt? Den skånska hofrätten räknar endast två divisioner och reder sig bra; jag har icke hört någon klaga deröfver, att rättvisan der skulle blifva skipad på ett mindre tillfyllestgörande sätt. Jag förstår icke, hvilken fara skulle kunna hota från den numeriska öfverlägsenheten hos Svea hofrätt. Om någon kraftmätning hofrätterna emellan kan det ju icke vara tal. Råkas någon gång hofrätternas personal, blir det väl till vänskapliga samqväm och icke till våldsamma sammandrabbningar.

Då sålunda befolkningarna så bestämdt uttalat sin motvilja mot regeringens förslag, synes mig, att man icke får sätta sig öfver denna. Jag kan för öfrigt icke undertrycka min förvåning deröfver, att man icke äfven nu tillfrågat invånarne i Vermland och på Gotland, huruvida de vilja underkasta sig här ifrågasatta förflyttning. Man hade dock kunnat vänta sig detta, då man har prejudikat på att sådant skett i äldre tider. Har man möjligen nu uraktlåtit detta, därför att man anat, att svaret icke skulle utfalla efter önskan? Hvad beträffar herr Erickson, så reserverade han sig inom lagutskottet endast mot motiveringen, men icke mot det beslut, hvartill utskottet då kom; jag kan därför icke undertrycka min förvåning öfver hans uppträdande i dag. Jag ber naturligtvis, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Elowson: Den ledamot af lagutskottet, som för några ögonblick sedan hade ordet, nemligen herr Erickson, upprullade en bild, huru det sannolikt komme att gestalta sig i den närmaste framtiden. Han påstod, att, om med anledning af utskottets förslag en division skulle flyttas från Göta hofrätt till Svea hofrätt, det icke skulle komma att dröja länge, förrän målen hopade sig så hos Göta hofrätt, att det skulle bli fråga om upprättande derstädes af en extra division. Om så är, lär icke den kongl. propositionen råda bot på de olägenheter, som nu föreligga. Skulle målen hopa sig på detta sätt, vore det skäl att låta det med afseende på jurisdiktionsområdena vara som det är och se till, huru man på lämpligaste sätt skulle kunna afhjelpa såväl den nu befintliga som den förespeglade balansen.

Andra skäl tala ock för att låta det nuvarande tillståndet tills vidare vara oförändradt. En viss osäkerhet synes nemligen råda hos sjelfva de rättslärderna om lämpligaste sättet att anordna rättskipningen i mellaninstanserna. De mest olika meningar hafva angående nämnda fråga under tidernas lopp uttalats. Man har velat hafva en enda hofrätt förlagd på en och samma ort, en stor centralhofrätt. Man har haft den motsatta åsigten, att hofrätterna skulle flyttas ut till

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Angående
 Vermlands och
 Gotlands läns
 skiljande från
 Svea hofrätts
 och förläggan-
 de under
 Göta hofrätts
 domvärjo
 m. m.
 (Forts.)

skilda orter, så att hvarje hofrätt komme att bestå af endast en division. Man har uttalat den åsigt, att hofrätten öfver Skåne och Blekinge borde förflyttas till Lund, emedan det skulle vara gagneligt för den akademiska undervisningen.

Nu har man från statsrådsbanken hört uttalas den såsom mig synes egendomliga åsigten, att den unga juristen skulle utbildas bättre i de lugna landsortsstäderna än uti hufvudstaden. Detta synes mig föga öfverensstämmande med verkligheten.

Men äfven bland de icke lagkloke synes man vilja fästa afseende vid ett sakförhållande, som talar för att hofrätternas jurisdiktionsområden må tills vidare förblifva sådana de äro. Det är den omständigheten, att anordnandet på lämpligaste sätt af mellaninstansen väsentligen beror på frågan om ombildningen af rättegångsväsendet vid underdomstolarne. Blir detta ordnad på annat sätt, än det nu är, kan det vara att taga under öfvervägande, hvar hofrätterna skola på lämpligaste sätt förläggas. Då kunde det blifva tal om att få blott två hofrätter, nemligen en i Stockholm och en i Jönköping, och då kunde det å andra sidan blifva tal om fyra hofrätter, nemligen de tre nuvarande och en för Norrland. Men huru man betraktar saken, så är man osäker om förhållandena, och det synes mig då vara bäst att låta det vara sådant det är.

Talaren på ölandsbanken nämnde, att det varit förenadt med mycket stora kostnader att få en extra division i Svea hofrätt. Det är sant, men denna kostnad och den extra divisionen hafva upphört, därför att det visade sig, att målen alltjemt aftoge. Ännu är det en balans af oafgjorda mål vid Svea hofrätt, men det tenderar derhän, att målen minskas, och då synes det mig icke skäl att nu genast företaga åtgärder af så djupgående innebörd som att dela sönder hofrätternas jurisdiktionsråden. Samme talare nämnde också om, att det icke skulle vara till gagn för de unga juristerna att komma till Stockholm. För min del har jag redan omnämnt, att jag hyser en alldeles motsatt åsigt, och det visar sig, att hofrätten i Stockholm har en särdeles stark dragningskraft på dem, och att alla unga jurister anse det som en synnerligen stor fördel att få utbildas der, emedan de hålla före, att den hofrätten är en utmärkt god skola.

Det har blifvit af den siste talaren påpekadt, huru Riksdagen år 1876 gick till väga, då det blef fråga om att träffa de ändamålsenligaste anordningar för att jemna arbetsbördan hofrätterna emellan. Då föreskref Riksdagen i strid mot Kongl. Maj:ts önskan, att de yngste tjänstemännen skulle vara rörliga, så att de kunde flyttas från en hofrätt till en annan. Det heter nemligen i detta Riksdagens beslut, hvilket här i betänkandet är citeradt, "att den, som, efter det den nya lönestaten blifvit fastställd, utnämnes till assessor, notarie eller fiskal i hofrätt, skall emot ersättning för flyttningskostnad vara underkastad skyldigheten att låta sig till annan hofrätt förflyttas." Det var således en tydlig fingervisning af 1876 års Riksdag, huru man borde gå till väga, i den händelse det blefve fråga om att fördela arbetsbördan mellan hofrätterna.

Det har framhållits af lagutskottets vice ordförande på ett mycket

öfvertygande sätt, att omflyttningen till en annan hofrätt måste för befolkningen i de län, som skulle förläggas under den för dem nya hofrätten, vara af synnerligen stor betydelse. Förbindelsen med den ort, der hofrätten är förlagd, spelar ock en ingalunda oviktig roll. Det kan man äfven finna, om man tänker på, huru det var förut. Redan 1810 hade Vermlands riksdagsfullmäktige väckt fråga om att Vermland skulle förläggas under Svea hofrätts jurisdiktion, och de åberopade då som skäl, att affärsförbindelserna med hufvudstaden voro lifligare än med Jönköping, och detta gäller ju fortfarande, så att, om man jämför länets affärsförbindelser med Stockholm och dess affärsförbindelser med Jönköping, den jämförelsen otvetydigt utfaller till förmån för Stockholm. I den kongl. propositionen framhålles, att Vermland har mera affärsförbindelser med Göteborg än med Stockholm. Det må vara en sanning, men icke har det med denna sak att göra. Det inverkar icke på denna sak, då det icke är fråga om att förlägga en hofrätt till Göteborg. Säkert är, att Vermland icke har några särskilda förbindelser med den angenäma staden vid Vettern. Sedan Kongl. Maj:t på grund af den nämnda år 1810 gjorda hemställan från Vermlands riksdagsfullmäktige framställt förslag i den af dem åstundade riktningen till Rikets Ständer, blefvo också Vermlands invånare särskildt hörda, och de förklarade dervid, att Vermlands förläggande under Svea hofrätts domwärjo skulle för dem leda till större bekvämlighet och betydlig besparing vid rättegångsärendenas fullföljande. Nu, år 1895, har icke regeringen ansett det önskligt eller nödvändigt att göra detta. Det hade likväl varit synnerligen välbetänkt, om regeringen 1895 lika väl som år 1815 lyssnat till "*vox populi*". Denna "*vox populi*" anser jag vara uttalad på ett synnerligen bindande sätt af länsstyrelsen i Vermland. Tvifvelsutän har länsstyrelsen fäst sig äfven vid det sakförhållande, som af herr justitieministern användts såsom ett hufvudargument, eller att det skulle vara till fördel för invånarne i Vermland och Gottland att i Jönköping få sina mål hastigare afgjorda. Att *det* är en fördel, bestrides icke, men deraf torde icke på långt när uppvägas olägenheterna af förflyttningen, och då Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vermland afstyrkt förflyttningen, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande helt säkert fäst afseende vid denna omständighet, så att, om man ställer mot hvarandra fördelen att få vara under Svea hofrätt, hvilken är förlagd på en ort, med hvilken provinsen har lifliga förbindelser, och olägenheten att målen dröja litet, det synes, att länets invånare finna sig hellre i den senare olägenheten såsom mindre afsevärd, än de vilja gå miste om den förutnämnda fördelen, som är af större vikt.

Då jag således icke kan finna, att den framställning, Svea hofrätt har gjort till regeringen derom, att tiden för den extra divisionens verksamhet skulle förlängas, kan vara en giltig anledning till en så stor förändring, som icke endast berör hofrätternas jurisdiktionsområden, utan också berör förändringar i sjelfva lagen, anser jag mig, herr greve och talman, böra framföra den önskan från Vermlands läns invånare, att Kongl. Maj:ts proposition måtte afslås och lagutskottets hemställan bifallas.

*Angående
Vermlands och
Gottlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätt
och förläggan-
de under
Göta hofrätt
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Herr Berglöf: I den motion, jag afgifvit till Riksdagen i förevarande hänseende, har jag gjort hemställan derom, att Riksdagen måtte besluta en skrifvelse till regeringen om, att utredning måtte ske, huruvida icke hofrätten öfver Skåne och Blekinge kunde indragas och denna hofrätts två divisioner förflyttas, en till Göta hofrätt och en till Svea hofrätt, samt provinserna Skåne och Blekinge förläggas under Göta hofrätt. Såsom skäl för denna min hemställan har jag anført, att genom en sådan förändring skulle arbetet lättast och jemnast kunna fördelas mellan de båda blifvande hofrätterna, att det är mindre lämpligt att hafva en särskild hofrätt för endast två provinser och en hofrätt, som innehåller endast två divisioner, och att betydligt minskade kostnader för hofrätterna skulle uppstå genom att denna hofrätt indroges. Vidare har jag påpekat en sak, som står i strid med herr justitieministerns nu uttalade åsigt, eller den, att den mindre hofrätten är synnerligen olämplig såsom bildningsanstalt för blifvande praktiska jurister.

Det torde väl få anses vara ostridigt, att just den stora hofrätten gifver tillfälle åt unga jurister att få en mångsidigare utveckling och en mångsidigare inblick uti juridikens olika angelägenheter och arbeten. Åt detta mitt förslag har dock icke utskottet eguat någon uppmärksamhet. Det har icke ens gittat att nämnvärdt bemöta de skäl, jag anført för min begäran om utredning af saken. Det har sagt, att mitt förslag afsåg en så genomgripande förändring af öfverrätternas organisation, att man icke nu kunde vidtaga någon åtgärd i den riktning jag påpekat. Ja, någon större förändring i öfverrätternas organisation tänker jag mig icke genom den af mig föreslagna anordningen skulle kunna ifrågakomma. Det skulle ju endast bli en förändring i samma syfte, som Kongl. Maj:t föreslagit, eller en förändring af hofrätternas domsområden. Spörsmålet gälde, att under Göta hofrätt skulle förläggas Skåne och Blekinge i stället för Vermland och Gotland, som Kongl. Maj:t föreslagit skola dit förläggas. Det skulle blifva en förflyttning af två provinser i det ena fallet som i det andra. Men i det af mig föreslagna fallet skulle det blifva den vinsten, att man slipper aflönigen till en hel del tjenstemän, som hädanefter icke skulle blifva behöfliga.

Jag har mig visserligen nogsamt bekant, att nya lagberedningen föreslagit inrättandet af två ytterligare hofrätter, nemligen i Göteborg och Hernösand. Men den tiden kommer bestämdt aldrig, då Riksdagen eller åtminstone denna kammare beviljar anslag för upprättande af ytterligare två nya hofrätter. Jag hoppas snarare, att den dag skall komma, då Riksdagen finner behöfligt och nödigt att indraga en hofrätt.

Med hänsyn till den behandling, frågan fått inom utskottet, anser jag mig emellertid icke böra göra något yrkande beträffande min motion, men med afseende å frågan om Vermlands och Gotlands läns förflyttning vill jag säga, att det förefaller mig lämpligare, att fem personer, som sitta såsom ledamöter i hofrätten, jemte notarier och fiskal förflyttas från en stad till en annan, än att två hela provinserns befolkning med sina juridiska angelägenheter skall förflyttas från en

hofrätt till en annan. Det är lättare för de nämnda personerna att förflytta sig än för två provinser att sätta sig in i de nya förhållanden, som blifva en följd af ifrågasatta förändringen i hofrätternas domsområden.

Det är på dessa grunder som jag i frågans nuvarande läge icke kan annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Larsson i Fole: Det var med anledning af ett yttrande af en talare på kalmarbänken, herr Danielson, som jag begärde ordet. Han förundrade sig mycket öfver att befolkningen på Gotland och i Vermland hade så mycket emot den föreslagna förändringen. Han trodde, att om denna befolkning blefve van vid att få sina mål behandlade i Göta hofrätt, skulle den blifva lika belåten som nu. Men det är dock icke min tro, åtminstone hvad Gotland beträffar. Gotland har sina hufvudsakliga kommunikationer med Stockholm, Gotlandsbåtarne gå hit till Stockholm icke mindre än sex gånger i hvar vecka under sommaren, och detta är ganska behändigt för den rättsökande, om han någon gång sjelf vill utföra sitt mål i hofrätten, om vittnen der skola höras eller om han vill tala med en advokat. I alla dessa fall har han lätt att komma till Stockholm. Till Jönköping hafva vi deremot inga direkta kommunikationer. Vi kunna få bättre kommunikationer dit än vi nu hafva, men vi skola i alla händelser först resa öfver sjön på samma sätt som till Stockholm, och sedan dessutom på jernväg.

Herr Danielson berömde advokaterna i Jönköping därför att de skulle vara så redbara män, men sade, att man fick leta mycket väl om man skulle träffa på några sådana i Stockholm. Ja, om det också är så, att det här i Stockholm finnes någon eller några advokater, som icke äro pålitliga, så finnes det också å andra sidan sådana, som äro pålitliga, det är säkert. Här finnas pålitliga och redbara advokater, som äro väl bekanta och kända på Gotland. I Jönköping deremot känna vi ingen. Hvad beträffar den åberopade förmånen som Gotlänningarna skulle ega deruti, att de kunna inlemnna sina besvärshandlingar till Konungens befallningshafvande och slippa resa sjelfva, så begagnas den förmånen mycket litet, ty man vill gerna sjelf meddela sig med sin advokat. Jag vill exempelvis nämna, att år 1886 det icke var mer än en enda rättsökande, som inlemnade sina besvär till Konungens befallningshafvande och äfven andra år har det varit ganska få. Detta bevisar, att denna förmån icke begagnas synnerligen mycket, utan mest kommer till användning någon gång, då sjön för längre tid är tillfrusen, men eljest icke.

Det är besynnerligt, men det är dock icke så tacksamt, att herr Danielson alltid vill likställa Gotland med Öland. Härpå har det varit så många exempel från föregående riksdagar, att jag icke behöfver omnämna dem, ty jag tror, att riksdagsmännen komma ihåg dem sjelfva. Så har han äfven nu velat likställa oss, så att vi skulle hafva en hofrätt tillsammans med Öland. Men det är en sak, som Gotlänningarna alldeles äro emot.

Jag yrkar på nu anförda skäl bifall till utskottets förslag.

*Angående
Vermlands och
Gotlands lüns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärfjo
m. m.
(Forts.)*

*Angående
Vermlands och
Gottlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Herr Restadius: Herr grefve och talman, mina herrar! Det har länge varit en känd och erkänd sanning, att, under det arbetet i Svea hofrätt varit allt för betungande, ett nära nog motsatt förhållande gjort sig gällande i Göta hofrätt. Det syutes mig vid genomläsandet af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet vara uppenbart, att Kongl. Maj:t funnit en lycklig utväg att lösa de svårigheter, som derigenom uppkommit. Att emellertid lagutskottet icke delat denna Kongl. Maj:ts uppfattning synes förnämligast härröra från den allt för stora hänsyn som lagutskottet haft för de privata önskningsmål, som uttalats från de provinser, hvilka ifrågasatts skola läggas till Göta hofrätt. Jag vill nu ingalunda förbise dessa önskningsmål, jag vill gerna erkänna att de kunna förtjena beaktande, men så mycket anser jag mig böra framhålla att gent emot ett statsintresse dylika önskningsmål icke få göras öfvermäktiga, särdeles som desamma vid närmare eftertanke icke tyckas kunna förtjena allt för mycket afseende. Det har i sådant hänseende anförts att befolkningens lynne och tänkesätt i de landskap hvarom nu är fråga skulle kunna lättare jemföras med befolkningens i trakten af Stockholm än invid Jönköping. Jag kan icke yttra mig om huru det kan förhålla sig med Gotland, der jag hört sägas, att det skall vara mycket egendomliga förhållanden, men så mycket vågar jag påstå, att så egendomliga förhållanden kunna icke förefinnas i Vermland som i Dalarna, men det oaktadt får Svea hofrätt, huru litet den än kan känna till Dalamännens lynnen och tänkesätt afgöra de rättstvister, som der förekomma, utan att anledning till några särskilda klagomål försports.

Vidare har det omtalats hurusom man i dessa orter har lättare kommunikationer med Stockholm än med Jönköping. Dervidlag torde vara att bemärka, att rättsproceduren i en hofrätt är skriftlig och att följaktligen något annat i allmänhet icke förekommer än ingifvandet af häradsrättens protokoll och öfriga erforderliga handlingar äfvensom en och annan skrift. Sådana handlingar reser man i regeln icke hit till Stockholm med, utan man sänder dem med posten till ombud. En sådan åtgärd kan lika väl gå för sig i Jönköping, ty man har lika god postgång till det ena som till det andra stället.

Det har också sagts af en annan talare, att man kunde lättare under Svea hofrätts domvärjo få ut de rättshandlingar, som man kunde behöfva. Dertill genmäler jag, att det finnes precis enahanda sätt dertill i Jönköping. Man skrifver blott till ett ombud der; och skall jag uppdraga en jemförelse mellan de ombud, som kunna erhållas i Stockholm och som man kan få i Jönköping, så får jag säga att för dem, som med Stockholmsförhållanden icke äro bekanta, går det lättare att få fullt pålitliga personer i Jönköping än i Stockholm, der så många hungrande personer gå färdiga att uppsluka det första mål, som de kunna få, utan afseende å målets beskaffenhet.

En talare har yttrat, att han tyckte det vara obilligt att i strid mot befolkningens egen åskådning förflytta den under Göta hofrätts domvärjo. Men då samma talare samtidigt vill förtlytta skåningarne upp till Jönköping, så må jag säga, att jag icke begriper, hvarför

skåningarna skola vara mera flyttbara än personer från Gotland och Vermland.

Lagutskottet har i sitt utlåtande påvisat en utväg, hvarigenom, enligt dess förmenande, den nu befärliga olägenheten på ett bättre sätt än i Kongl. Maj:ts förslag skulle kunna blifva undanröjd, och det vore att man med anlåtande af den bestämmelse, som finnes i de fem yngste hofrättsledamöternas fullmagter om skyldighet att underkasta sig flyttning, förlade en division från Jönköping till Stockholm. Ja, det är en penningeffär, men den är icke så billig, som lagutskottet vill låta påskina. Det har redan antydts, att det behöfdes två nya löner till hofrättsråd, och jag vill vidare säga, att aktuarien i Svea hofrätt är så öfverhopad med arbete, att det är honom absolut omöjligt att kunna utföra något vidare arbete, som kunde, utöfver det arbete han nu har, påläggas honom. Man talar så mycket om normalarbetsdag och dylikt, men jag kan försäkra, att äfven under nuvarande förhållanden för honom icke finnes någon normalarbetsdag hvarken söndag eller hvardag. Han får arbeta lika hela året om. Han har ej heller rätt till semester, om han icke vill den sjelf betala. Deraf blir en följd, att om Svea hofrätt ytterligare ökas, så måste åtgärder vidtagas, för att aktuariens arbete på ett eller annat sätt må på flera personer fördelas.

Det är en stor olägenhet, på sätt en talare redan anmärkt, om en hofrätt är för liten, och sannerligen vill jag icke påstå, att den som blott har två divisioner *är* för liten, men det är också en synnerlig olägenhet, om en hofrätt blir så stor som Svea hofrätt skulle blifva i det föreslagna fallet. Då jag för några år sedan tjänstgjorde der, bestod hofrätten allenast af fem divisioner och en extra, kallad den sjette. Den inrymdes i två små rum, som lånats af kammarkollegium. Nu talas här mycket vackert om huru mycken kubikrymd luft man måste tilldela menniskor för att de på ett godt sätt må kunna fullgöra sitt arbete, men det får jag intyga, att, hvad som fans der i dessa rum, icke var det luft. Rummen voro sådana — ja, det var icke rum utan endast små "afbalkningar" — som icke kunna anses lämpliga för ett så allvarligt arbete, som i en hofrätt förekommer. Skall det nu blifva en ny division, så antager jag, att det måste anskaffas en lokal för densamma. Det blir icke lätt, men det måste i alla händelser ske, och det kostar naturligtvis penningar. Om det blir en division till, så kommer hofrätten att bestå af 35 ordinarie ledamöter förutom presidenten. Dessa skola alla vara närvarande vid behandlingen af plenimål, men redan då det fans blott fem ordinarie divisioner och en extra, fingo dessas ledamöter icke rum vid plenibordet, och det går väl icke lättare när de blifva 35. Hvar de skola sitta, det vet jag icke.

Huru jag än ser denna sak kan jag icke finna annat än att lättast afhjelpa de olägenheter, som nu förefinnas, på det af Kongl. Maj:t föreslagna sättet, och jag tillåter mig därför yrka bifall till detsamma. Men jag kan på samma gång icke underlåta att säga hurusom det hade varit synnerligen önskvärdt, om Kongl. Maj:t i sammanhang med det förslag, som nu framlagts, jemväl tagit hänsyn dertill att den tid,

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätte
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Angående
Vermlands och
Gottlands läns
skiljande från
Svea hofvrätts
och förläggan-
de under
Göta hofvrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)

inom hvilken man enligt de i 1734 års lag meddelade föreskrifter skall inställa sig i hofvrätterna, är efter nuvarande kommunikationsförhållanden alldeles för lång och i sin mån bidrager till ett oskäligt förlängande af den tid, inom hvilken målen kunna afgöras.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti instämde herrar *Anderson* i Tenhult, *Sjöberg*, *Andersson* i Löfhult, *Hazén*, *Zetterstrand*, *Månsson*, *Eriksson* i Elgered, *Persson* i Rinkaby och *Bengtsson* i Häradsköp.

Herr Eklundh från Lund: På sätt herrarne behagade finna, har jag redan i inledningen till den motion, jag i detta ärende tagit mig friheten framläga, påpekat, att densamma tillkommit för att i någon mån visa att en ändamålsenligare och jemnare afvägd förändring af hofvrätternas jurisdiktionsområden skulle kunna åstadkommas på annat sätt än det af herr Berglöf föreslagna. Jag trodde nemligen, att, om Halland förlades till hofvrätten öfver Skåne och Blekinge, målen i Göta hofvrätt skulle, äfven om Vermland och Gotland eller, i stället för Gotland, Örebro län förlades under denna hofvrätt, medhinnas lika lätt som nu är förhållandet och sålunda en division af Göta hofvrätt, utan olägenhet för denna hofvrätts arbeten, kunna öfverflyttas till hofvrätten öfver Skåne och Blekinge och den senare alltså få trenne divisioner.

Då emellertid herr Berglöf icke yrkat bifall till sin motion, finner jag mig icke heller föranlåten att för närvarande yrka bifall till det af mig framställda förslaget.

Jag ber att få påpeka ett tryckfel i lagutskottets betänkande, der utskottet på sidan 9 säger, att jag i min motion yttrat följande:

“Derest Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition vunne Riksdagens bifall, vore tiden inne för Riksdagen att äfven taga i öfvervägande det redan vid 1884 års riksdag framlagda förslaget att afskilja Halland från Göta hofvrätts domvärjo och förlägga detta landskap under hofvrätten öfver Skåne och Blekinge, på det att rikets trenne sydligaste provinser, hvilka i och genom deras historiska utveckling sins emellan företedde ganska många olikheter.” Detta sista ord “olikheter” skall naturligtvis vara likheter.

Det skulle visserligen vara ganska frestande att påvisa några af de många skäl, som tala för provinsen Hallands förläggande under den sydsvenska hofvrätten, men då jag af den i kammaren nu födda diskussionen finner, att tiden ännu icke är inne för en sådan förändring, skall jag icke i denna sena timme trötta kammaren med en utveckling af dessa skäl. Jag är emellertid lifigt öfvertygad om att i en framtid och kanske en snar framtid det skall visa sig nödvändigt att med den skånska hofvrätten förena äfven Halland.

Jag skulle gerna hafva yrkat bifall till herr Bokströms framställning, destomera som jag redan i min motion, utan att hafva kännedom om herr Bokströms förslag, påvisat lämpligheten af att Örebro län i stället för Gotland förlades under Göta hofvrätt. Man finge då hela bergslagen förenad under en och samma hofvrätt, och jag tror, att de mål, som komma från Örebro län och Vermlands län äro i väsentlig

mån af den likartade beskaffenhet, att de lämpligen borde prövas af en och samma hofrätt.

Emellertid har herr Bokström icke vidhållit sin motion och då vill ej heller jag härom göra något yrkande.

Beträffande den andra delen af min motion, eller förslag om Skånska hofrättens förläggande till Lund, vill jag blott nämna, att min framställning härutinnan nu tillkommit endast därför, att jag ansåg denna fråga böra komma under ompröfning i Riksdagen på samma gång som föreliggande frågor om förändringar i afseende på hofrätternas jurisdiktionsområden.

Nu har emellertid lagutskottet, som ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till första delen af min motion, i följd deraf ej velat ingå i pröfning af densammas senare del; och som frågan om Skånska hofrättens förtlytning till Lund, enligt hvad jag redan i motionen anmärkt, för närvarande är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, har jag, under förhanden varande förhållanden, ingen anledning att i detta hänseende nu göra något yrkande.

Herr Ekenman: Flera af de motioner, som äro anknutna till den föreliggande kongl. propositionen måste jag för min enskilda del betrakta såsom defensiva rörelser från representanterna för de särskilda orter, som beröras af ifrågavarande förslag. Jag har svårt att taga dem för att vara menade på riktigt fullt allvar; men den omständigheten att de framkommit och det energiska sätt, hvarpå de särskilda orternas representanter här försvara sig emot den ifrågasatta rubbningen, tyda ju gifvetvis på att inom dessa orter förefinnes en mycket stark opinion emot det förslag, som här föreligger till behandling.

Nu har det sagts att statsintresset bör gå före ortsintressena, och det är ju gifvet att, såsom en talare påpekat, dessa icke få hafva någon afgörande betydelse, om de komma i kollision med statsintresset. Nog är detta riktigt, men om de särskilda ortsintressena kunna tillgodoses utan att såra statsintresset, så torde det vara allt möjligt skäl i att gå dem till mötes.

Den strid, som blifvit förd, manar till stor varsamhet, och en sådan varsamhet synes lagutskottet efter min uppfattning här hafva iakttagit, och jag vill äfven tillägga, att jag anser det sätt, hvarpå lagutskottets vice ordförande klargjort ställningen och angifvit det sätt, hvarpå lösningen skulle kunna ske utan att oroa de särskilda orterna i deras intressen, vara tillfredsställande.

Jag skulle kunna upptaga åtskilliga af de skäl, som en ärad talare på vestgötabanken anfört till försvar för den kongl. propositionen, men flertalet af dessa äro redan vederlagda. Dock, ett skäl vill jag beröra. Den ärade talaren framhöll, med hvilka kostnader det skulle vara förenadt att få en sjunde division vid Svea hofrätt, och påpekade särskildt huru svårt det skulle blifva med utrymme och lokaler. Jag ber då att få erinra, att Svea hofrätt ganska ofta har arbetat på sju divisioner, och jag tror icke att det är så länge sedan sjunde divisionen sist upphörde att operera. Den var visserligen icke på ordinarie stat, men hofrätten har dock arbetat på sju divisioner

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätt
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Angående
Vernlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domwärjo
m. m.
(Forts.)

utan någon sådan extra kostnad, som den ärade talaren antydde. Jag tror därför att man måste medgifva, att den talarens framställning led af någon öfverdrift.

Jag ber ock att i anledning af herr Berglöfs anförande få yttra att utskottet synes mig på ett sätt hafva tillräckligt motiverat sitt afslag. Det är gifvet att lösningen af en fråga af så stor vikt och betydelse som frågan om indragning af en hofrätt icke lärer kunna komma till stånd på enskild motionärs förslag. Men det var något, som talaren yttrade under sitt försvar för motionen, som jag vill opponera mig mot. Han påstod att vid en liten hofrätt såsom den skånska det är högst olämpligt för de yngre juristerna att få sin utbildning. Denna åsigt står i bestämd strid mot hvad vi förut fått höra från statsrådsbänken, och jag tror också, att detta påstående från den ärade talaren ej är riktigt. Erfarenheten har icke visat, att de unga juristerna utbildas bättre eller sämre vid den ena eller andra hofrätten, utan de äro ungefär lika beträffande skicklighet och insigter och böra sålunda kunna vara jemnställda.

En representant från Lund har kommit med ett särskildt förslag, jag menar hans förslag om flyttning af Skånska hofrätten från Kristianstad till Lund. Han har icke yrkat bifall till sitt förslag, men då denna åsigt nu framföres återigen — och den har framförts många gånger förut och framförts med en bestämdhet, som gör, att man kanske på många håll börjar sätta tro till detta påstående om att det skulle vara riktigt och lämpligt att verkställa denna förflyttning — så ber jag att för min enskilda del få framhålla en annan mening. Skälet, som man angifver, är ju det, att den juridiska undervisningen vid den sydsvenska högskolan skulle blifva bättre, och att rättskipningen skulle vinna på en sådan flyttning. Om man skulle utgå från att denna förutsättning vore riktig, hvilket jag för min del icke gör, så skulle ju följden blifva den, att det andra universitetet skulle komma och säga, att det i fråga om den juridiska undervisningen blefve sämre stäldt än universitetet i Lund. Konseqvensen fordrade då, att Svea hofrätt flyttades till Upsala för att få den juridiska undervisningen der likställd med den i Lund. Jag vill nu icke beröra de ofantliga kostnader, som detta skulle medföra, helst som jag för min del icke har den uppfattningen, att den juridiska undervisningen skulle vinna på ett sådant arrangement. Det är litet svårt att förstå, huru den påstådda vixelverkan skulle ega rum. Icke kan det väl vara meningen att de unga juristerna skulle tillåtas att hafva några praktiska öfningar vid hofrätten, ty hofrätten är väl afsedd för helt andra ändamål. Jag kan icke finna, huru det skulle gå till. Jag tror icke heller på nyttan och gagnet, men väl på stora olägenheter af en sådan anordning.

Jag har velat uttala denna min mening i anledning af representantens från Lund anförande, och i öfrigt ber jag att få biträda dem, som yrkat bifall till lagutskottets förslag.

Herrar *Ola Bosson Olsson* och *Svensson* i Olseröd instämde häruti.

Herr Lasse Jöns son: Jag vill blott i största korthet och enkelhet säga att jag från den stund jag först läste Kongl. Maj:ts proposition ansåg att det lyckligaste vore, om denna fråga löstes på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Då jag sedan fick se de olika motionerna, så fann jag i dem sanningen af det gamla ordspråket: söndra, och du skall herrska. Den långa diskussionen har icke rubbat min åsigt, ty skola vi på ett klokt sätt lösa denna fråga, åtminstone från ekonomisk synpunkt sedt — jag vill icke inlåta mig på det juridiska området — så tror jag att det är klokast att taga Kongl. Maj:ts proposition, till hvilken jag yrkar bifall.

*Angående
Vermlands och
Gotlands läns
skiljande från
Svea hofrätts
och förläggan-
de under
Göta hofrätts
domvärjo
m. m.
(Forts.)*

Herrar *Pehrson* i Törneryd och *Arnoldsson* instämde i detta yttrande.

Herr Kardell: Jag begärde ordet egentligen med anledning af ett yttrande af herr Restadius. Han sade att, då det var fråga om ett statsintresse, så skulle de privata önskemålen gifva vika. Hvilka äro nu här dessa privata önskemål? Jo, sådana som uttalats af riksdagsmännen från de orter, hvilka frågan rör, af länstyrelserna och andra offentliga myndigheter. Mig förefaller egendomligt att kalla sådana önskemål för privata. Dessa önskemål skulle gifva vika för statsintresset, men hvilket är då det föreliggande statsintresset? Det är behovet att få ojemnheten i arbetet mellan Svea och Göta hofrätt afhjelpat. Ställa sig nu befolkningarna i Vermland och på Gotland fiendtligt mot detta statsintresse? Nej. Det göra de visst icke. De vilja likaväl som regeringen hafva denna olägenhet afhjelpat. Men deras åsigt om det sätt, hvarpå den bör afhjelpas, skiljer sig från regeringens derutinnan, att de önska, att en af Göta hofrätts divisioner skall förflyttas från Jönköping till Stockholm, under det att regeringen deremot vill förlägga Vermlands och Gotlands län under Göta hofrätts jurisdiktion. Det ser verkligen ut, som om statsintresset enligt herr Restadius' mening skulle bestå deri, att den ifrågavarande divisionen icke behöfver underkasta sig att förflyttas från Jönköping till Stockholm; ty mot det behöfliga i vidtagandet af någon åtgärd till utjemnande af hofrätternas arbetsbördan har ingen på något sätt uppträdt. Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Jonsson i Hof: Då denna fråga synes hafva vuxit ut så, att litet hvar uttryckt sin mening om densamma, har äfven jag ansett det vara lämpligt att yttra min tanke.

Såvidt jag funnit både af den kongl. propositionen och af hvad som försiggått här under öfverläggningen, rör sig denna fråga egentligen derom, huruvida det är lämpligare att ändra en hofrätts jurisdiktion och öfverflytta vissa provinser från den domvärjo, hvarunder de lydt, till en annan, eller att öfverflytta vissa tjenstemän från det ena stället till det andra. Och i valet mellan dessa två alternativ kan jag på inga vilkor tveka om hvad som är lämpligt och riktigt, nemligen att det icke är befolkningen, som är till för tjenstemännens skull, utan att tjenstemännen få lof att flytta dit det allmännas bästa

Angående
Vermlands och
Göteborgs läns
skiljande från
Svea hofvrätts
och förläggan-
de under
Göta hofvrätts
domvärje
m. m.
(Forts.)

fordrar. Ur denna synpunkt är utskottets förslag enligt min mening det mest rigtiga. Jag tror därför icke, att herrarne behöfva befara att begå något misstag genom att här bifalla utskottets förslag, äfven om deraf ett års uppskof skulle föranledas. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Olsson* i Mårdäng, *Göransson*, *Linuh* i Seffle, *Olsson* i Sörnäs, *Hansson* i Solberga och *Olsson* i Ornakärr.

Öfverläggningen var härmed slutad. Derunder hade beträffande punkten 1 yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan och *dels* afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i första punkten af utlåtandet n:o 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag åt utskottets nämnda hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen utföll med 128 ja mot 58 nej; varande alltså utskottets ifrågavarande hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 2—4.

Biföllos jemväl.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 42, angående resekostnadsersättningen till Andra Kammarens ledamöter, då resan sker å jernväg;

bankoutskottets memorial:

n:o 4, angående uppförande af egen byggnad för riksbankens afdelningskontor i Karlstad; och

n:o 5, angående ackord för en riksbankens fordran hos S. G. Andersson i Stora Hof Björket; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran

om åtgärders vidtagande för erhållande af en förbättrad folkskolestatistik.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 10,18 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Rättelse

i Andra Kammarens protokoll n:o 11.

I den å sid. 54, rad. 13—16 nedifrån förekommande uppräknigen af de kammarledamöter, som instämt uti det af herr Zetterstrand afgifna yttrande, skall utgå namnet *Swartling*.
